

Brüsszel, 2022.12.14.
COM(2022) 516 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2009/29/EK irányelvvel és az (EU) 2018/410 irányelvvel módosított 2003/87/EK irányelv 10. cikkének (5) bekezdése és 21. cikkének (2) bekezdése alapján az európai szén-dioxid-piac 2021. évi működéséről

{SWD(2022) 407 final}

Rövidítések jegyzéke

AVR	akkreditációról és hitelesítésről szóló rendelet
CEF DI	az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz hitelfinanszírozási eszköze
CEMS	folytonos kibocsátásmérő rendszerek
CO ₂ -egyenérték	szén-dioxid-egyenérték
CORSIA	a nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompenzációs és -csökkentési rendszere
EGT	Európai Gazdasági Térség
EEX	Európai Energiatőzsde
EFTA	Európai Szabadkereskedelmi Társulás
EBB	Európai Beruházási Bank
ESMA	Európai Értékpapírpiazi Hatóság
EU	Európai Unió
EU ETS	uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer
EU-27	az Európai Unió tagállamai
EUTL	európai uniós ügyleti jegyzőkönyv
ICAO	Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet
InnovFin EDP	InnovFin energetikai demonstrációs projektek
IPCC	Éghajlatváltozási Kormányközi Testület
MRR	a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet
MSR	piaci stabilizációs tartalék
N ₂ O	dinitrogén-oxid
NER	új belépők részére fenntartott tartalék
PFC-k	perfluor-szénhidrogének
TNAC	forgalomban lévő kibocsátási egységek teljes száma
UK	Egyesült Királyság

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	1
1. Bevezetés	3
2. A kibocsátáskereskedelmi rendszer hatálya.....	4
3. Szén-dioxid-piaci keret	6
3.1. Kibocsátási összkvóta	6
3.2. A kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítése.....	9
3.3. Ingyenes kiosztás	10
3.3.1. A teljes árverésre vonatkozó szabálytól való eltérés a villamosenergia- és a hőtermelés esetében	12
3.4. Árverésből származó bevétel	13
3.4.1. A NER 300 program	14
3.4.2. Innovációs Alap	15
3.4.3. Modernizációs Alap	17
3.4.4. A közvetett szén-dioxid-kibocsátási költségek kompenzációja	17
3.5. Kibocsátáscsökkentés az EU ETS-ben	19
3.6. A kereslet és a kínálat egyensúlyba hozása.....	23
4. Légi közlekedés	25
5. Piacfelügyelet.....	29
5.1. Az ESMA-jelentés megállapításai	30
5.1.1. Az ESMA szakpolitikai ajánlásai	31
6. A kibocsátások nyomon követése, jelentése és hitelesítése	31
6.1. A kibocsátás nyomon követése	32
6.2. Akkreditáció és hitelesítés	33
6.3. Illetékes hatóságok.....	34
6.4. Megfelelés és jogérvényesítés.....	34
7. Kapcsolat az EU ETS és a svájci ETS között	37
8. EU ETS az energiahatékonysági irányelv összefüggésében	42
9. Következtetések és kilátások	43

1. Bevezetés

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer (EU ETS) az uniós éghajlat-politika sarokköve. „A szennyező fizet” elvvel összhangban szén-dioxid-árat számít fel az Európán belüli villamosenergia- és hőtermelésből, energiaigényes ipari tevékenységből és légi közlekedésből származó kibocsátás után. Az EU ETS a piaci erőviszonyokra támaszkodva ösztönöz a kibocsátás csökkentésére azokon a területeken, ahol ez a legkevesebbe kerül. Egyidejűleg bevételt termel, amely éghajlat-politikai fellépésre és energetikai átalakításra fordítható.

2005-ös elindulása óta az EU ETS elősegítette a villamosenergia- és hőtermelésből és az ipari termelésből származó kibocsátás 34,6 %-os csökkentését¹. A 2013 és 2021 közötti időszakban árverésből több mint 100 milliárd EUR bevételt termelt, amelyet a tagállamok kaptak meg. Mindazonáltal a kibocsátás további csökkentésére van szükség az európai klímarendelethez² foglalt ambiciózusabb éghajlat-politikai törekvések megvalósításához. Az EU elkívánja az évszázad közepére el kívánja érni az éghajlatsemlegességet, ezért elkötelezte magát amellett, hogy 2030-ig az 1990-es szinthez képest legalább 55 %-kal csökkenti a kibocsátást. Az EU ETS elengedhetetlen ennek elérésében.

Az Európai Bizottság 2021 júliusában az európai zöld megállapodás³ végrehajtása érdekében szakpolitikai reformokból álló csomagot terjesztett elő, amely az EU ETS felülvizsgálatát⁴ is magában foglalta. A Bizottság javaslatot tett arra, hogy a rendszer hatálya alá tartozó ágazatok érjenek el 61 %-os kibocsátáscsökkenést 2005-höz képest⁵. E célból a javaslat szűkíti a kibocsátási összkvótát, és nagyobb mértékű éves csökkentését írja elő. Emellett megreformálja a kibocsátási egységek ipar számára történő ingyenes kiosztását, és kivezeti a légi közlekedés számára történő ingyenes kiosztást. A Bizottság egyúttal az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer tengeri szállításból származó kibocsátásokra történő kiterjesztésére, valamint a közúti közlekedésből és az épületekből származó kibocsátás csökkentését célzó új rendszer létrehozására is javaslatot tett. A javaslat összességében véve arra irányul, hogy több forrást biztosítson a zöld átálláshoz, ennek érdekében pedig arra kötelezi a tagállamokat, hogy az árverésből származó összes bevételt az éghajlat- és energiaügyi projektekre, továbbá bővíti az Innovációs és a Modernizációs Alap forrásait.

Azóta az Európai Parlament és a Tanács mérlegelte a Bizottság javaslatát. 2022 közepére mindkettő állást foglalt az EU ETS felülvizsgálatáról, és több módosítást terjesztett elő. Ennek folyamatoként 2022 júliusában intézményközi tárgyalások indultak a Parlament, a Tanács és a Bizottság között.

¹ Az Egyesült Királyság nélküli, Észak-Írország esetében pedig csak a villamosenergia-termelőket magában foglaló, helyhez kötött létesítményekből származó, ETS hatálya alá tartozó, 2021. évi kibocsátás az azonos terjedelmű, 2005. évi kibocsátás kiigazított értékéhez viszonyítva.

² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1119 rendelete (2021. június 30.) a klímasemlegesség elérését célzó keret létrehozásáról és a 401/2009/EK rendelet, valamint az (EU) 2018/1999 rendelet módosításáról ([HL L 243.](#), 2021.7.9., 1. o.).

³ [Az európai zöld megállapodás megvalósítása](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2021.7.14.

⁴ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Unión belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK irányelv, az üvegházhatású gázok uniós kibocsátáskereskedelmi rendszeréhez piaci stabilizációs tartalék létrehozásáról és működtetéséről szóló (EU) 2015/1814 határozat és az (EU) 2015/757 rendelet módosításáról, [COM\(2021\) 551 final](#), 2021.7.14.

⁵ A jelenlegi jogi szabályozás szerint 43 %-kal a 2005. évi kibocsátási szintek alatt.

Eközben az EU ETS továbbra is a hatályos jogszabály szerint működik. 2021-ben a rendszer a negyedik szakaszába lépett (2021–2030). Ezzel több változás lépett hatályba a rendszer keretében. A kibocsátási összkvóta évente nagyobb mértékben, 2,2 %-kal csökken. Az ipar számára ingyenesen kiosztott kibocsátási egységek mennyiségét kiigazították, hogy tükrözze a technológiai fejlődést és a termelésben bekövetkezett változásokat. Az Innovációs Alap keretében kiírt első pályázati felhívások lezajlottak, és elfogadták az első folyósítási határozatokat a Modernizációs Alap keretében megvalósuló beruházásokra vonatkozóan. A rendszer hatályát az Egyesült Királyság EU-ból való kilépésére tekintettel 2021-ben kiigazították.

2021-ben az EU ETS hatálya alá tartozó létesítmények működése még nem áll teljesen helyre a Covid19-világjárvány hatásai nyomán. A helyreállítás lendülete miatt 2020-ban némileg nőtt a kibocsátás, a világjárvány előtti szintet azonban nem érte el. Ez az EU ETS-en belüli kibocsátási egységek iránti kereslet növekedésében és a magasabb szén-dioxid-árban is megnyilvánult 2021-ben.

A szén-dioxid-árak emelkedésének hatására egyes érdekelt felek felvetették, hogy nem folyik-e túlzott spekuláció az EU ETS-ben. Voltak, akik azt is felvetették, hogy a magasabb árak nem befolyásolták-e az energiaárakat. A Bizottság az emelkedő energiaárak kezeléséről szóló közleményében⁶ foglalkozott ezekkel az aggályokkal. Arra a következtetésre jutott, hogy a magasabb gázárak kilencszer akkora hatást gyakoroltak az energiaárakra, mint a magasabb szén-dioxid-árak. A Bizottság az Európai Értékpapírpiaci Hatóságot (ESMA) is felkérte, hogy elemezze a szén-dioxid-piacon tanúsított magatartást. 2022-ben közzétett zárójelentésében az ESMA elvetette a túlzott spekulációval kapcsolatos felvetéseket. Az ESMA megállapította, hogy az uniós szén-dioxid-piac jól működik, és a szén-dioxid-árjelzés összhangban van a piaci fundamentumokkal.

Ez a jelentés számba veszi az EU ETS 2021. évi és 2022. első félévi működését. Naprakész áttekintést nyújt a rendszer hatályáról és infrastruktúrájáról, valamint bepillantást ad a rendszer keretének fő elemeibe. A jelentés az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv⁷ 10. cikkének (5) bekezdésével és 21. cikkének (2) bekezdésével összhangban készült. Nagyrészt az uniós kibocsátási egység-forgalmi jegyzékből, az európai uniós ügyleti jegyzőkönyvből (EUTL) és a tagállamok által az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 21. cikke szerint benyújtott jelentésekből származó adatokon alapul.

2. A kibocsátáskereskedelmi rendszer hatálya

Az EU ETS hatálya a 4. szakasz (2021–2030) indulása óta 27 uniós tagállamra és Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) országaira, így Izlandra, Liechtensteinre és Norvégiára (a továbbiakban együttesen: EU ETS-országok), valamint észak-írországi erőművekre terjed

⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *Az emelkedő energiaárak kezelése: a cselekvés és a támogatás eszköztára*, [COM/2021/660 final](#), 2021.10.13.

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Unión belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról ([HL L 275.](#), 2003.10.25., 32. o.).

ki⁸. 2020. január 1-jétől az EU ETS kapcsolódik a svájci ETS-hez.

Az EU ETS összesen 8 757 villamosenergia- és hőtermelő erőmű és gyártóüzem, valamint az Európai Gazdasági Térség (EGT) repülőterei között, továbbá az EGT-ből Svájcba és az Egyesült Királyságba közlekedő 371 légitársaság-üzemeltető kibocsátását szabályozza. Mindez az uniós összkibocsátás mintegy 36 %-át teszi ki.

Az EU ETS hatálya alá tartozó létesítmények többségének (70,5 %) kibocsátása a korábbi évekhez hasonlóan nem éri el az évi 50 000 tonna szén-dioxid-egyenértéket (CO₂-egyenérték)⁹. Közülük 4 725 (a teljes szám 54 %-a) minősül alacsony kibocsátású létesítménynek¹⁰. Az összes létesítmény 22 %-ának kibocsátása van évi 50 000 és 500 000 tonna CO₂-egyenérték között¹¹, 7,5 %-uk pedig a legmagasabb, évi 500 000 CO₂-egyenértéket meghaladó kibocsátási szinten helyezkedik el¹². Az ETS-országok arról számoltak be, hogy 2021-ben 199 létesítmény zárt be többnyire a tevékenységek teljes beszüntetése miatt, illetve csökkentette a kapacitását, amely már nem éri el küszöbértéket ahhoz, hogy a rendszer hatálya alá tartozzon¹³.

Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 1. függelékében található 1.1. ábra kibocsátási kategória szerinti bontásban mutatja be a létesítményeket a 2021. évre vonatkozóan.

Egyes ágazatokban csak bizonyos méret és termelési szint feletti létesítmények tartoznak EU ETS hatálya alá. Az országok kizárhatnak alacsony kibocsátású létesítményeket a rendszerből, ha alternatív intézkedéseket hoznak a kibocsátás csökkentése érdekében¹⁴. 2021 óta lehetőség van kizárni azokat a létesítményeket kizárni az EU ETS-ből, amelyek kibocsátása nem éri el a 2 500 tonna CO₂-egyenértéket¹⁵, valamint olyan tartalék-, illetve készenléti egységeket, amelyek évente legfeljebb 300 órát üzemelnek¹⁶.

2021-ben 14 ország döntött úgy, hogy kizár a rendszerből egyes létesítményeket, amelyek kibocsátása összesen 4,9 millió tonna CO₂-egyenérték volt. Ez az EU ETS hatálya alá tartozó létesítmények kibocsátásának 0,37 %-át tette ki.

Hat tagállam¹⁷ 2021-ben is lehetővé tette, hogy helyhez kötött létesítmények egyszerűsített nyomkövetési tervet alkalmazzanak alacsony kockázatú esetekben¹⁸. A légi közlekedés

⁸ Az Egyesült Királyság Európai Unióból történő kilépéséről szóló megállapodás Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyve szerint.

⁹ A. kategóriájú létesítmények.

¹⁰ Az A. kategóriájú létesítmények alcsoportja évi 25 000 tonna CO₂-egyenérték alatti kibocsátással.

¹¹ B. kategóriájú létesítmények.

¹² C. kategóriájú létesítmények.

¹³ A 20 MW teljes névleges bemenő hőteljesítmény küszöbértéke.

¹⁴ Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 27. cikke szerint.

¹⁵ A Bizottságnak küldött értesítést megelőző három év mindegyikében. A biomasszából származó kibocsátás nélkül.

¹⁶ Az EU ETS irányelv 27d. cikkének (3) bekezdése értelmében.

¹⁷ E tagállamok közé Dánia, Finnország, Hollandia, Horvátország, Litvánia és Magyarország tartozott.

¹⁸ A nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet [a Bizottság (EU) 2018/2066 végrehajtási rendelete (2018. december 19.) az üvegházhatású gázok kibocsátásának a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi

esetében csak Belgium alkalmazta ezt a rendelkezést alacsony kibocsátású létesítményekre.

A villamosenergia-termelésből, az ipari termelésből és a légi közlekedésből származó CO₂-kibocsátáson túlmenően a dinitrogén-oxid (N₂O) a salétromsav-, adipinsav-, glioxilsav- és glioxálglyártásból származó kibocsátása, valamint a perfluor-szénhidrogének (PFC-k) alumíniumgyártásból származó kibocsátása is az EU ETS hatálya alá tartozik. 2021-ben 22 ország számolt be az ETS-hatálya alá tartozó, CO₂-tól eltérő kibocsátással járó tevékenységekre vonatkozó engedélyekről. Csak Norvégia jelentett szén-dioxid-leválasztási és -tárolási tevékenységeket.

A kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 1. függelékének 1.1. táblázata tartalmazza azoknak az országoknak a felsorolását, amelyek az EU ETS hatálya alá tartozó tevékenységekből származó, CO₂-tól eltérő kibocsátásról számoltak be 2021-ben.

A légi közlekedésben a szabályozott üzemeltetők többsége (71 %, azaz 262 üzemeltető) kereskedelmi üzemeltető volt¹⁹ 2021-ben. Összesen 160 üzemeltető (43 %) minősült kis kibocsátónak.

3. Szén-dioxid-piaci keret

3.1. Kibocsátási összkvóta

Az EU ETS-en belüli összkvóta meghatározza a szabályozott szervezetek által kibocsátható legnagyobb abszolút mennyiséget. Az adott kereskedési szakasz során kiadott kibocsátási egységek számának felel meg. Az összkvóta évente csökken, hogy az EU teljesítse átfogó kibocsátáscsökkentési célját.

Külön összkvóták vonatkoznak a helyhez kötött létesítményekből és a légi jármű-üzemeltetőktől származó kibocsátásra. 2021-ben a helyhez kötött létesítményekből származó kibocsátásra vonatkozó összkvótája 1 571 583 007 kibocsátási egység volt. A légi közlekedés esetében 28 306 545 kibocsátási egységet adtak ki 2021-ben. 2021-től mindkét összkvóta évi 2,2 %-kal csökken²⁰. A helyhez kötött létesítményekből származó kibocsátásra vonatkozó összkvóta esetében ez 43 003 515 kibocsátási egységnek felel meg.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 12. cikkének (3) bekezdésével összhangban a helyhez kötött létesítmények 2021. január 1-től légi közlekedési kibocsátási egységeket is igénybe vehetnek.

Az 1. táblázat az EU ETS szerinti összkvóta éves értékeit mutatja 2013-tól. Ezeknek az adatoknak az összehasonlítása esetén megjegyzendő, hogy EU ETS hatálya 2021-től nem terjed ki az Egyesült Királyságban található létesítményekre. Az Egyesült Királyság Európai

irányelvnek megfelelő nyomon követéséről és jelentéséről, valamint a 601/2012/EU bizottsági rendelet módosításáról ([HL L 334](#), 2018.12.31., 1. o.) 13. cikke szerint. A rendeletet 2020-ban az (EU) 2020/2085 bizottsági végrehajtási rendelet, 2022-ben pedig az (EU) 2022/388 bizottsági végrehajtási rendelet módosította. Lásd az [egységes szerkezetbe foglalt szöveget](#)].

¹⁹ Kereskedelmi légi jármű-üzemeltető például a lakosságnak szolgáltatásokat nyújtó utasszállító légitársaság. Nem kereskedelmi légi jármű-üzemeltető például a magántulajdonban lévő repülőgép.

²⁰ A 2008 és 2012 közötti bázisidőszak közepétől alkalmazva.

Unióból történő kilépéséről szóló megállapodás²¹ Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyvével és az EU–Egyesült Királyság kereskedelmi és együttműködési megállapodással²² összhangban az észak-írországi villamosenergia-termelők továbbra is az EU ETS hatálya alá tartoznak, és az ezzel járó jogaik és kötelezettségeik is megmaradnak. Az EU ETS hatálya emellett változatlanul kiterjed az Egyesült Királyságba tartó légi járatokból származó kibocsátásra. A kibocsátási összkvóták ennek megfelelően módosultak²³.

1. táblázat: A helyhez kötött létesítményekből származó kibocsátásra vonatkozó éves összkvóta és a forgalomba kerülő légi közlekedési kibocsátási egységek éves száma (2013–2021)

Tárgyév	Éves összkvóta (helyhez kötött létesítmények)	Forgalomba kerülő légi közlekedési kibocsátási egységek éves mennyisége
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 909 585
2019	1 854 716 381	38 830 950
2020	1 816 452 135	42 803 537
2021	1 571 583 007	28 306 545

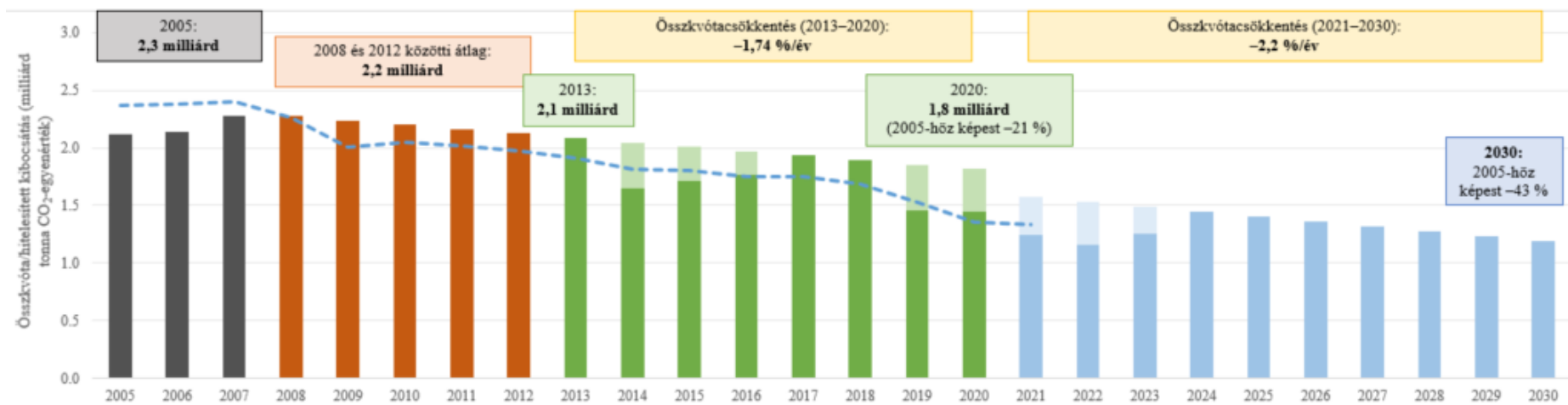
Az 1. ábra az EU ETS összes szakasza során az összkvótában bekövetkezett változásokat szemlélteti a 2030-ig előirányzott csökkentéssel együtt²⁴.

²¹ Megállapodás a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről ([HL L 29](#), 2020.1.31., 7. o.).

²² Kereskedelmi és együttműködési megállapodás egyrésről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrésről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága között ([HL L 149](#), 2021.4.30., 10. o.).

²³ A Bizottság (EU) 2020/1722 határozata (2020. november 16.) az Európai Unió kibocsátáskereskedelmi rendszerének keretében a 2021. évben kiadható kibocsátási egységek uniós szintű mennyiségéről ([HL L 386](#), 2020.11.18., 26. o.).

²⁴ A hatályos jogszabályban meghatározott cél a kibocsátás 43 %-os csökkentése 2030-ig a 2005-ös szinthez képest.

1. ábra: Az EU ETS-ben meghatározott kibocsátási összkvóta és a hitelesített kibocsátás összehasonlítása. Jelmagyarázat: sávok (összkvóta), világos színárnyalatú sávok 2014 és 2016 között (későbbre ütemezett kibocsátási egységek a 3. szakaszban), világos színárnyalatú sávok 2019 óta (kibocsátási egységek becsatornázása a piaci stabilizációs tartalékba), szaggatott vonal (hitelesített kibocsátás).

3.2. A kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítése

Az árverés útján történő értékesítés az EU ETS 4. szakaszában is a kibocsátási egységek kiosztásának elsődleges módszere: az összkvóta 57 %-át teszi ki. Az árverésekről szóló rendelet²⁵ szabályokat ír elő az árverések nyílt, átlátható, harmonizált és megkülönböztetésmentes módon történő lebonyolításának biztosítása érdekében. Meghatározza a kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítésének ütemezését, lebonyolítását és egyéb vonatkozásait.

2021-ben folytatódtak az árverések a European Energy Exchange AG (EEX) szervezésében:

- amely közös aukciós platformként szolgál a közös közbeszerzési eljárásban részt vevő 25 tagállam számára,
- Lengyelország számára, amely kilépett a közös közbeszerzési eljárásból, de még nem jelölte ki saját aukciós platformját,
- Izland, Liechtenstein és Norvégia számára, miután az EGT-megállapodás 2019-ben módosításával lehetővé vált, hogy ezek az országok részt vegyenek a közös aukciós platformra vonatkozó közös közbeszerzési megállapodásban,
- az Egyesült Királyság számára a kibocsátási egységek észak-írországi villamosenergia-termelőknek árverés útján történő értékesítése céljából.

Az EEX emellett saját aukciós platformként Németország árveréseit is bonyolította.

Az EEX-et 2021-től ismét közös aukciós platformként jelölték ki anélkül, hogy jelentősen módosult volna az árveréseken való részvétel. 2021-ben összesen 230, 2022 első félévében pedig 109 árverést tartottak. A 2. táblázat áttekintést nyújt a 3. szakasz óta az EEX révén árverés útján értékesített kibocsátási egységek éves mennyiségéről.

2. táblázat: Az árverésre bocsátott kibocsátási egységek összmennyisége (2013–2021)

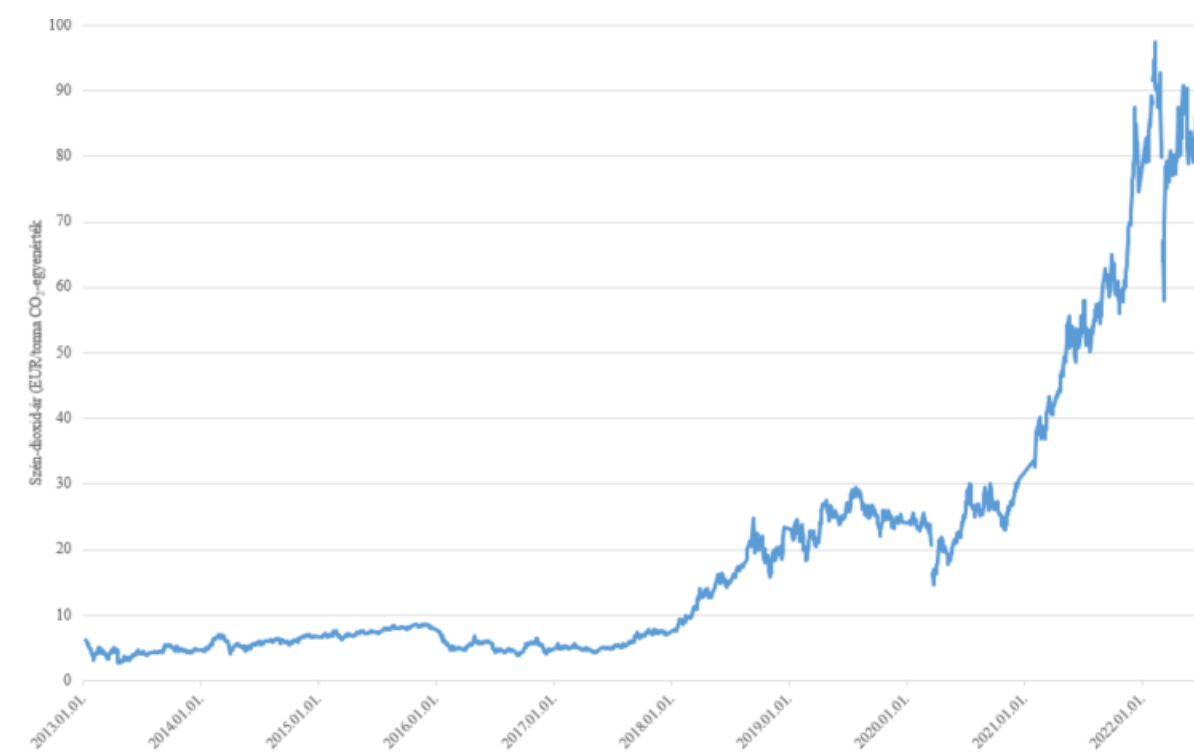
Tárgyév	Általános célú kibocsátási egységek	Légi közlekedési kibocsátási egységek
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018	915 750 000	5 601 500
2019	588 540 000	5 502 500
2020	778 505 000	7 505 000

²⁵ A Bizottság 1031/2010/EU rendelete (2010. november 12.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei árverés útján történő értékesítésének időbeli ütemezéséről, lebonyolításáról és egyéb vonatkozásairól ([HL L 302.](#), 2010.11.18., 1. o.).

2021	582 952 500	3 785 500
------	-------------	-----------

2021-ben nem töröltek árverést. 2022 elején viszont két árverést töröltek. Február 1-jén a közös aukciós platform árverését műszaki probléma miatt törölték. Az árverésekről szóló rendelet 9. cikke szerint a kibocsátási egységek érintett mennyiségét az azt követő négy árverés során osztották szét. Március 2-án a Lengyelország számára lebonyolított árverést azért törölték, mert a teljes ajánlati mennyiség elmaradt az árverésre bocsátott kibocsátási egységek mennyiségétől. Az árverést az árverésekről szóló rendelet 7. cikkének (5) bekezdése szerint törölték, és a kibocsátási egységek mennyiségét ismételten az azt követő négy árverés során osztották szét.

A 2. ábra áttekintést nyújt az uniós szén-dioxid-piacon 2013-tól 2022. szeptemberig alkalmazott aukciós elszámolóárakról.

2. ábra: Elszámolóárak az általános célú kibocsátási egységek árverésein (2013. január 1. és 2022. szeptember 30. között)

Az aukciós platformok rendszeresen közzéteszik az egyes árverések részletes eredményét a weboldalukon. Az árverések teljesítményére, többek közt a részvételre, a fedezettségre és az árakra vonatkozó további tájékoztatás az ETS-országok árverési jelentéseiben található²⁶.

3.3. Ingyenes kiosztás

Noha az árverés útján történő értékesítés a kibocsátási egységek kiosztásának elsődleges módszere az EU ETS-ben, jelentős mennyiségű kibocsátási egységet osztanak ki

²⁶ [Árverési jelentések](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.6.30.

ingyenesen a kibocsátásáthelyezés²⁷ kockázatának kezelésére. Ez átmeneti intézkedés.

Külön kibocsátásáthelyezési jegyzék készült azokról az ágazatokról, ahol nagyobb a kibocsátásáthelyezés kockázata, és fennáll az ingyenes kiosztásra való jogosultság. A 4. szakaszra vonatkozó jegyzéken²⁸ 63 ágazat és alágazat szerepel, amely az EU ETS hatálya alá tartozó ipari kibocsátás 94 %-át lefedi.

A meghatározott ágazatoknak történő ingyenes kiosztás teljesítmény-referenciaértékeken alapul. A referenciaértékek a leghatékonyabb létesítmények 10 %-ának termékegységenkénti átlagos kibocsátásintenzitását tükrözik. A referenciaértékek fokozatosan csökkennek, hogy jobban ösztönözzenek a dekarbonizálásra és az innováció előmozdítására. 2021-ben a Bizottság naprakésszé tette az ETS-referenciaértékeket²⁹. A 4. szakasz első kiosztási időszakában, 2021 és 2025 között alkalmazandók.

Az 54 referenciaértékből összesen 31 a maximális 24 %-kal csökkent. A többi referenciaérték csökkenésének mértéke 3–24 % között alakult³⁰. Ez a fejlemény az elmúlt évek során a legtöbb ipari ágazatban a termékegységenkénti kibocsátásintenzitás tekintetében elért előrehaladást tükrözi. A Bizottság a határozatot kísérő tájékoztatót tett közzé, amelyben részletesen ismerteti a referenciaértékek naprakésszé tételét alátámasztó adatfeldolgozást és elemzést³¹.

A 4. szakasztól kezdődően az ingyenes kiosztási mennyiséget felülvizsgált szabályok³² alapján kell kiigazítani, amikor változások történnek az ipari termelésben. A kiigazításokra vonatkozó küszöbértéket a termelés növekedésének vagy csökkenésének 15 %-ában állapították meg. Az üzemeltetőknek éves jelentéseket kell benyújtaniuk a termelési adatokról az illetékes nemzeti hatóságoknak. E jelentések alapján igazítható ki az ingyenes kiosztási mennyiség.

A Covid19-világjárvány gazdasági hatásaira tekintettel ez a szigor azt eredményezte, hogy gyakoribbá váltak az ingyenes kiosztási mennyiség éves kiigazításai. 2021-ben mintegy 3 700

²⁷ Kibocsátásáthelyezés akkor fordulhat elő, ha az ETS keretében szabályozott tevékenységeket kevésbé ambiciózus éghajlat-politikával rendelkező, nem uniós országokba visznek, ami a teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátás növekedéséhez vezet.

²⁸ A Bizottság (EU) 2019/708 felhatalmazáson alapuló határozata (2019. február 15.) a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a kibocsátásáthelyezés kockázatának kitett ágazatok és alágazatok 2021–2030-as időszakra történő meghatározása tekintetében történő kiegészítéséről ([HL L 120.](#), 2019.5.8., 20. o.).

²⁹ A Bizottság (EU) 2021/447 végrehajtási rendelete (2021. március 12.) a kibocsátási egységek 2021 és 2025 közötti időszakot érintő ingyenes kiosztásának alapjául szolgáló, a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10a. cikkének (2) bekezdése szerinti felülvizsgált referenciaértékek meghatározásáról ([HL L 87.](#), 2021.3.15., 29. o.).

³⁰ A 2007–2008-tól 2023-ig – azaz a referenciaérték kiszámításához használt eredeti adatok beszerzésétől a 4. szakasz első kiosztási időszakának közepéig – terjedő 15 éves időszakra vonatkozóan a csökkentett maximális éves mértéke 1,6 %.

³¹ [Tájékoztató](#) – A referenciaértékek naprakésszé tétele az EU ETS 2021 és 2025 közötti 4. időszakára, Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2021.10.12.

³² A Bizottság (EU) 2019/1842 végrehajtási rendelete (2019. október 31.) a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a kibocsátási egységek ingyenes kiosztásának tevékenységiszint-változás miatti kiigazítására vonatkozó további rendelkezések tekintetében történő alkalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról ([HL L 282.](#), 2019.11.4., 20. o.).

kérelmet nyújtottak be, vagyis a 3. szakasz éves átlagához viszonyítva háromszor annyit.

A 2021 és 2025 közötti időszakra vonatkozó kezdeti ingyenes kiosztási mennyiséget 2 791 millió kibocsátási egységben állapították meg 7 430 létesítmény számára. 2022 közepére a Bizottság öt határozatot fogadott el az ingyenes kiosztási mennyiség kiigazításáról³³. Ennek eredményeképpen 77,5 millió kibocsátási egységgel csökkent a mennyiség. Ezzel egyidejűleg azonban a Bizottság két olyan határozatot³⁴ is elfogadott, amellyel helyesbítette és 3,3 millió kibocsátási egységgel növelte a kezdeti ingyenes kiosztási mennyiséget. Erre a létesítmények által közölt adatokban talált hibák miatt és bírósági határozatok végrehajtása érdekében volt szükség.

Az ingyenes kiosztás mértékének kiigazításait az új belépők részére fenntartott tartalékból (NER) hajtják végre. E kiigazítások a létesítmények nyitása vagy bezárása miatt a kiosztásban bekövetkezett változásokat is tartalmazzák. A NER kezdeti mennyisége a 4. szakasz indulásakor 331,3 millió kibocsátási egység volt. Ez magában foglalta a 3. szakaszban ki nem osztott kibocsátási egységeket és a piaci stabilizációs tartalékból származó 200 millió kibocsátási egységet.

A 3. táblázat összefoglalja az ingyenes kiosztás éves mértékét a 4. szakasz első időszakában (2021–2025). A kezdeti és a kiigazított mértéket egyaránt tartalmazza.

3. táblázat: Ingyenes kiosztás a 4. szakasz első időszakában (2021–2025)

Tárgyév	2021	2022	2023	2024	2025	Összesen
Kezdeti ingyenes kiosztás (EU-27, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia)	559,6	558,9	558,2	557,5	556,8	2 791,1
Tényleges ingyenes kiosztás	545,0	544,1	543,3	542,6	541,9	2 716,8
Kiigazított és helyesbített ingyenes kiosztás	-14,6	-14,8	-14,9	-14,9	-14,9	-74,2

3.3.1. A teljes árverésre vonatkozó szabálytól való eltérés a villamosenergia- és a hőtermelés esetében

Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 10c. cikke eltér a kibocsátási egységek

³³ Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás Felügyeleti Hatósága is határozatokat fogadott el Izlandra, Liechtensteinre és Norvégiára vonatkozóan.

³⁴ Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás Felügyeleti Hatósága is határozatokat fogadott el Izlandra, Liechtensteinre és Norvégiára vonatkozóan.

árverésének általános szabályától. A jogosult tagállamok³⁵ kibocsátási egységeket oszthatnak ki a villamosenergia- és hőtermelési ágazatban a korszerűsítési és diverzifikálási célú beruházások támogatása érdekében. A 10c. cikk alapján kiosztott kibocsátási egységeket levonják a kibocsátási egységek azon mennyiségéből, amelyet a tagállam egyébként árverésre bocsátana. A 10c. cikk szerinti eltérés végrehajtásához létrehozott nemzeti rendszereknek azonban engedélyt kell kapniuk az állami támogatási szabályok alapján, és eleget kell tenniük az állami támogatási iránymutatásban foglalt követelményeknek.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 10c. cikke szerinti átmeneti ingyenes kiosztás a 4. szakaszban is változatlanul rendelkezésre áll, ám az átláthatóságra és a kiválasztási eljárásra vonatkozó szigorúbb rendelkezések mellett. A jogosult tagállamok másik megoldásként dönthettek úgy, hogy a 10c. cikk szerinti kibocsátási egységek egészét vagy egy részét árverés útján értékesítik vagy beruházások finanszírozására használják fel a Modernizációs Alap keretében.

A 4. szakaszban már csupán Bulgária, Románia és Magyarország alkalmazza a 10c. cikket, de e tagállamokban még folyamatban van az e rendelkezés végrehajtására szolgáló nemzeti keretek kidolgozása. Ezeket a Bizottságnak az állami támogatási szabályok alapján kell engedélyeznie. Időközben Bulgária az árverésekről szóló rendelet 14f. cikkével összhangban kérelmezte a 10c. cikk szerinti kibocsátási egységei 2021-re és 2022-re tartalékolt részének árverés útján történő értékesítését.

A 10c. cikk szerinti eltérés alkalmazására jogosult egyéb tagállamok³⁶ 2020-ban úgy döntöttek, hogy e kibocsátási egységeket árverés útján értékesítik vagy áthelyezik a Modernizációs Alapba. A kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 2. függelékének 2.5. táblázata kedvezményezett tagállamonként mutatja a Modernizációs Alapban lévő kibocsátási egységek teljes számát a 4. szakaszra vonatkozóan.

3.4. Árverésből származó bevétel

A kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítéséből a tagállamok jelentős bevételhez jutnak, amelyet aztán éghajlat-politikai fellépésre, energetikai átalakításra és technológiai innovációra fordítanak. A magasabb szén-dioxid-árból nagyobb bevétel származik. A 4. szakaszban a kibocsátási egységek egy részét az Innovációs Alap és a Modernizációs Alap feltöltése céljából bocsátják árverésre.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv előírja, hogy a tagállamok az árverésből befolyt bevételük legalább 50 %-át³⁷, a légi közlekedés esetében pedig az egészét éghajlat- és energiaügyi célokra fordítsák. A tagállamok évente beszámolnak arról, mire fordítják az árverésből származó bevételüket.

Az árverésből származó összbevétel a 2020 óta eltelt 18 hónapban (2021. január és 2022.

³⁵ A jogosult tagállamok körébe Bulgária, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia és Szlovákia tartozik.

³⁶ E tagállamok közé tartozik Ciprus, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia és Málta.

³⁷ Beleértve a szolidaritási és növekedési célból kiosztott kibocsátási egységeket.

június között) 51,7 milliárd EUR volt³⁸. Csak 2021-ben több mint 31 milliárd EUR bevételt termeltek az árverések. A bevétel tehát 2020 óta közel a kétszeresére nőtt. A 2021. évi bevételből 25 milliárd EUR-t közvetlenül a tagállamok kaptak meg³⁹.

A tagállamok arról számoltak be, hogy az árverésből származó bevétel átlagosan 76 %-át (19,4 milliárd EUR) fordították éghajlati és energetikai vonatkozású projektekre 2021-ben. Ez összhangban van a 3. szakasz 75 %-os átlagával. A bevétel nagy részét megújuló energiával (30 %) és közlekedéssel (20 %) kapcsolatos projektekre fordították. Ezenkívül a tagállamok energiahatékonysági, belföldi és nemzetközi projekteket, valamint kutatást és fejlesztést is finanszíroztak. A jelentések szerint a bevétel mintegy 25 %-ából egyéb kibocsátáscsökkentési intézkedéseket finanszíroztak. Ebbe a körbe a tagállamok által az energiaválság hatásainak tompítása érdekében végrehajtott intézkedések, például adókedvezmények és szociális támogatások tartoznak. Az e kiadásokról szóló tagállami beszámoló részletes elemzése megtalálható az uniós éghajlat-politikai fellépésről szóló 2022. évi eredményjelentésben⁴⁰.

3.4.1. A NER 300 program

Az EU ETS által finanszírozott NER 300 program a 3. szakaszra létrehozott nagy léptékű program volt, amely innovatív, alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó energetikai demonstrációs projekteknek nyújtott finanszírozást. A program a szén-dioxid környezetvédelmi szempontból biztonságos leválasztásának és tárolásának, valamint a megújuló energiaforrásokhoz kapcsolódó innovatív technológiáknak az üzleti léptékű demonstrálására irányult. A program az új belépők részére fenntartott tartalékból származó 300 millió kibocsátási egység árverés útján történő értékesítéséből gyűjtött forrásokat. A forrásokat kétfordulós – 2012 decemberében és 2014 júliusában lefolytatott – pályázati eljárások keretében kiválasztott projekteknek ítélték oda. A projektek végrehajtása még folyamatban van.

A NER 300 programból 20 tagállamban 2,1 milliárd EUR értékben ítélték oda támogatásokat 38 megújuló energiához, illetve egy szén-dioxid-leválasztáshoz és -tároláshoz kapcsolódó projekt részére. 2022. szeptember 30-ig tizenegy projekt indult el. Három projekt tekinthető befejezettnek: az olaszországi *BEST* bioenergetikai projekt, a svédországi *Windpark Blaiken* szárazföldi szélenergia-projekt és a németországi *Verbiostraw* bioenergetikai projekt. A program keretében továbbra is figyelemmel kísérik a többi projekt alakulását. Ezek a következők: az ausztriai *Windpark Handalm* szárazföldi szélenergia-projekt, a németországi *Veja Mate* és *Nordsee One* tengeri szélenergia-projekt, az olaszországi *Puglia Active Network* intelligens energiahálózati projekt, a franciaországi *Vertimed* és a portugál *Windfloat* úszó tengeri szélenergia-projekt, a görögországi *Minos* koncentrálnapenergia-projekt, valamint az észtországi *TORR* bioenergetikai projekt.

³⁸ A tagállamok, Észak-Írország tekintetében az Egyesült Királyság, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia által termelt bevétel.

³⁹ A fennmaradó különbözetet az Innovációs és a Modernizációs Alapban összegyűjtött bevétel, valamint az Izlandnak, Liechtensteinek és Norvégiának juttatott bevétel teszi ki.

⁴⁰ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *A klímasemlegességre való átállás felgyorsítása Európa biztonsága és jóléte érdekében*, [COM\(2022\) 514 final](#), 2022.10.26.

A (magánszektor- vagy közsférabeli) társfinanszírozás megszerzésével kapcsolatos nehézségek, valamint a kihívásokkal teli gazdasági és szakpolitikai helyzet miatt 28 projekt nem tudott elegendő kiegészítő pénzügyi támogatást szerezni, így törölni kellett őket a programból. Ennek következtében több mint 1,6 milliárd EUR felszabadult.

A NER 300 programból el nem költött források átcsoportosítása folyamatban van. A pályázati felhívások első fordulójában el nem költött forrásokat (jelenleg 724,8 millió EUR) újra befektetik az Európai Beruházási Bank által kezelt meglévő pénzügyi eszközökbe⁴¹. Az InnovFin energetikai demonstrációs projektek (InnovFin EDP) keretében a projekteket 2022 végéig kell jóváhagyni. Az InnovFin energetikai pénzügyi tanácsadási támogatás és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz hitelfinanszírozási eszköze (CEF DI) keretében is 2023 végéig kell jóváhagyni a projekteket.

A kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 2. függelékének 2.4. táblázata részletesebben ismerteti a 2020 júniusa óta az InnovFin EDP és CEF DI keretében támogatott projekteket.

A bevezetett támogatásötvözési mechanizmus már hatékonynak bizonyul. Az InnovFin energetikai pénzügyi tanácsadási támogatás keretében például már tíz projekt lezárult, és több végrehajtása folyamatban van. Ezek főként megújuló energiával (óceán, koncentrált napenergia és hidrogén), valamint szén-dioxid-leválasztással és -hasznosítással kapcsolatos projektek.

A NER 300 programból fennmaradó, el nem költött források átkerülnek az Innovációs Alapba. Ilyenek a pályázati felhívások második fordulójában el nem költött, illetve a tagállamok által projektek megghiúsulása miatt visszatérített források. Eddig 770,2 millió EUR-t csoportosítottak át az Innovációs Alapba.

3.4.2. Innovációs Alap

Az EU ETS keretében működő Innovációs Alap innovatív, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák és ipari megoldások kereskedelmi demonstrációjának finanszírozására irányul Európa energiaigényes iparágainak dekarbonizálása, továbbá a megújuló energia, az energiatárolás, valamint a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás fejlesztése érdekében. A 2020 és 2030 közötti időszakra az Alap a becslések szerint mintegy 33,8 milliárd EUR-t⁴² gyűjt össze 450 millió kibocsátási egység árverésre bocsátásából. Így ez a világ egyik legnagyobb támogatási programja, amelyet teljes egészében az EU ETS finanszíroz.

2020 óta a Bizottság az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökséggel (CINEA) együttműködésben négy pályázati felhívást ír ki az Innovációs Alap keretében. E pályázati felhívások közül kettő 2021-ben lezárult.

⁴¹ A Bizottság (EU) 2017/2172 határozata (2017. november 20.) a 2010/670/EU határozatnak a pályázati felhívások első fordulójából származó, ki nem fizetett bevételek felhasználása tekintetében történő módosításáról ([HL L 306.](#), 2017.11.22., 24. o.).

⁴² A 75 EUR/tonna szén-dioxid-ár alapján becsült teljes keretösszeg.

A nagy léptékű projektekre kiírt első pályázati felhívás⁴³ keretében hét pályázat részesült támogatásban hat tagállamban⁴⁴. Összesen 1 145 millió EUR támogatást ítéltek oda projekteknek különböző ETS-ágazatokban, nevezetesen a vegyiparban, az acéliparban, a cementiparban, a finomítási ágazatban, valamint a villamosenergia- és hőtermelés terén. A kis léptékű pályázatokra vonatkozó első felhívás⁴⁵ keretében harminc projekt részesült támogatásban, 109 millió EUR összértékben. Tizenegy tagállamban⁴⁶, valamint Izlandon és Norvégiában járulnak majd hozzá a dekarbonizációs fellépéshez. A projektek célja, hogy mindösszesen 77,4 millió tonna CO₂-egyenértékkel csökkentsék a kibocsátást a működésük első tíz évében. E csökkenésre 2023-tól, az első projektek indulásától lehet számítani.

2022 júliusában előzetesen kiválasztottak tizenhét projektet támogatási megállapodás előkészítésére a nagy léptékű projektekre vonatkozó második pályázati felhívás keretében. Összesen 1,8 milliárd EUR-ból finanszírozzák az innovációt a cementiparban, a hidrogénágazatban, a vegyiparban, a feldolgozóiparban és más ágazatokban, ezzel előmozdítva a dekarbonizációs fellépést kilenc ETS-országban⁴⁷. A 2022. augusztus 31-én lezárult a kis léptékű projektekre vonatkozó második pályázati felhívás, amelynek keretében 66 pályázat érkezett, elbírálásuk pedig még folyamatban van.

Ezzel egyidejűleg az első két pályázati felhívásból huszonöt meghiúsult (nagy és kis léptékű) projektet választottak ki projektfejlesztési támogatásra az Innovációs Alap keretében. E támogatás teljes összege 6,1 millió EUR, és az Európai Beruházási Bank nyújtja.

2022. november 3-án kiírták a nagy léptékű projektekre vonatkozó harmadik pályázati felhívást⁴⁸ példátlan, 3 milliárd EUR keretösszeggel. Kifejezetten az uniós REPowerEU tervhez⁴⁹ kapcsolódó projektterületekre – hidrogén és villamosítás, tiszta technológiájú gyártás és közepes méretű kísérleti projektek – összpontosít.

A Bizottság külön, részletesebben beszámol az innovációs alap végrehajtásáról. Az első eredményjelentést⁵⁰ 2022. augusztus 26-án fogadta el.

⁴³ [Áttekintés a nagy léptékű projektekre vonatkozó első pályázati felhívásról és a további lépésekről](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.6.30.

⁴⁴ A projektek Belgiumban, Finnországban, Franciaországban, Olaszországban, Spanyolországban és Svédországban találhatók.

⁴⁵ [Áttekintés a kis léptékű projektekre vonatkozó első pályázati felhívásról](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.6.30.

⁴⁶ A projektek Ausztriában, Franciaországban, Hollandiában, Horvátországban, Írországon, Lengyelországban, Németországban, Olaszországban, Portugáliában, Spanyolországban és Svédországban járulnak majd hozzá a dekarbonizációs erőfeszítésekhez.

⁴⁷ A projektek hét tagállamban (Bulgáriában, Finnországban, Franciaországban, Hollandiában, Lengyelországban, Németországban és Svédországban), valamint Izlandon és Norvégiában járulnak majd hozzá a dekarbonizációs erőfeszítésekhez.

⁴⁸ [A nagy léptékű projektekre vonatkozó harmadik felhívás](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.11.3.

⁴⁹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *REPowerEU terv*, [COM\(2022\) 230 final](#), 2022.5.18.

⁵⁰ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az Innovációs Alap végrehajtásáról, beleértve az 1031/2010/EU rendelet 24. cikkében említett felülvizsgálatot, [COM\(2022\) 416 final](#), 2022.8.26.

3.4.3. Modernizációs Alap

Az EU ETS keretében működő Modernizációs Alap a rendszer egyik szolidaritási mechanizmusa, amely dekarbonizációs beruházásokat támogat tíz alacsonyabb jövedelmű tagállamban⁵¹. A 2021 és 2030 közötti időszakban előreláthatólag mintegy 48,2 milliárd EUR-t⁵² gyűjt össze 643 millió kibocsátási egység árverésre bocsátásából⁵³. E források legalább 70 %-át kell olyan kiemelt beruházások támogatására fordítani, amelyek segítségével a kedvezményezett tagállamok előmozdíthatják a klímasemlegességre való átállást.

Az Alap 2021 januárjában indul el, és a legtöbb kedvezményezett tagállam azóta megkezdte a végrehajtását belföldön. Összesen 3,3 milliárd EUR-t bocsátottak Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Litvánia, Magyarország, Románia és Szlovákia rendelkezésére az Alapból. E forrásokból 71 beruházást, köztük különböző ágazatokat érintő energiahatékonysági fejlesztéseket (Litvánia, Lengyelország), fotovoltaikus létesítményeket (Csehország, Románia), energiátárolást (Magyarország) és villamosenergia-hálózatok korszerűsítését (Szlovákia) finanszírozzák.

Már elérhetők a Modernizációs Alap végrehajtásáról szóló első jelentések. Idetartozik a beruházási bizottság éves jelentése⁵⁴ és a tagállamok nemzeti jelentései⁵⁵.

3.4.4. A közvetett szén-dioxid-kibocsátási költségek kompenzációja

A tagállamok állami támogatást nyújthatnak, hogy ellentételezzék egyes energiaigényes iparágak közvetett szén-dioxid-kibocsátási költségeit, konkrétan a villamosenergia-árakat, amelyek amiatt magasak, hogy a villamosenergia-termelők a kibocsátási egységek megvásárlásának a költségeit áthárítják a fogyasztókra. A közvetett szén-dioxid-kibocsátási költségek ellentételezésének a tagállamok között harmonizált végrehajtása és a belső piaci versenytorzulások minimalizálása érdekében a Bizottság elfogadta az EU ETS-hez kapcsolódó állami támogatásokról szóló iránymutatást. Ez az iránymutatás először a 2013 és 2020 között felmerült közvetett költségekre vonatkozott⁵⁶. Az iránymutatást 2020-ban felülvizsgálták, hogy hatályát kiterjessék a 2021 és 2030 közötti időszakra⁵⁷.

⁵¹ A kedvezményezett tagállamok körébe Bulgária, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia és Szlovákia tartozik.

⁵² A 75 EUR/tonna szén-dioxid-ár alapján becsült teljes keretösszeg.

⁵³ Ez a szám a tagállamok által a rendelkezésükre álló mennyiségből az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 10. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 10c. cikke alapján a Modernizációs Alapba áthelyezett kibocsátási egységeket foglalja magában. A Modernizációs Alapban lévő kibocsátási egységek kezdeti mennyisége közel 276 millió.

⁵⁴ Modernizációs Alap – [A beruházási bizottság 2021. évi éves jelentése](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.3.15.

⁵⁵ Modernizációs Alap – [A kedvezményezett tagállamok 2021. évi éves jelentései](#), Éghajlatpolitikai Főigazgatóság, 2022.6.30.

⁵⁶ Iránymutatás az üvegházhatású gázok kibocsátási egységei 2012 utáni kereskedelmi rendszerének kontextusában hozott egyes állami támogatási intézkedésekhez ([HL C 158.](#), 2012.6.5., 4. o.).

⁵⁷ Iránymutatás az üvegházhatású gázok kibocsátási egységei 2021 utáni kereskedelmi rendszerének kontextusában hozott egyes állami támogatási intézkedésekhez ([HL C 317.](#), 2020.9.25., 5. o.).

2021-ben a tagállamok a létesítményeknél 2020-ban felmerült közvetett költségekre fizettek ki ellentételezést. Ezek még az előző állami támogatási iránymutatás hatálya alá tartoznak. A 2021-ben felmerült közvetett költségek kompenzációjára vonatkozó adatok még nem állnak rendelkezésre. A legtöbb tagállam, amely úgy döntött, hogy 2021-ben és azt követően megkezdi vagy folytatja közvetett költségek ellentételezését, már bejelentette programját a Bizottságnak, és engedélyt kapott az állami támogatásra a felülvizsgált iránymutatás alapján. A következő évi jelentés lesz az első, amely a közvetett költségekre az új iránymutatás alapján kifizetett ellentételezést dokumentálja.

A szén-dioxid-árakkal egyidejűleg a közvetett költségek is emelkedtek. Ennek következtében több tagállam döntött a közvetett költségek ellentételezése mellett. 2021-ben Csehország és Olaszország először fizetett ki ellentételezést, így az ellentételezési programmal rendelkező tagállamok teljes száma tizennégyre emelkedett.

A közvetett költségek ellentételezésére irányuló programmal rendelkező tagállamok kötelesek minden év vége előtt három hónappal a kedvezményezett ágazat vagy alágazat szerinti bontásban közzétenni a nyújtott ellentételezés teljes összegét. A 4. táblázat összefoglalja a 2020-ban felmerült közvetett költségekre 2021-ben kifizetett ellentételezésről a tagállamok által közzétett adatok összefoglalását. Az ellentételezési összegeket az árverésből származó 2020. évi bevétellel is összehasonlítja⁵⁸.

4. táblázat: A 2020-ban felmerült közvetett költségekre 2021-ben kifizetett ellentételezés

Tagállam	A 2020-ban felmerült közvetett költségekre kifizetett ellentételezés (millió EUR)	Kedvezményezetttek száma	Árverésből származó bevétel 2020-ban (millió EUR)	A közvetett költségek kompenzálására fordított árverési bevételek részaránya
BE (FL)	137,1	108	353,0	44,5 %
BE (WL)	20,0	34		
CZ	41,5	30	718,1	5,8 %
DE	833,0	893	2 641,8	31,5 %
EL	68,3	50	501,2	13,6 %
ES	179,0	210	1 222,3	14,6 %
FI	106,3	59	218,2	48,7 %
FR	391,0	325	714,7	54,7 %
IT	90,0	187	1 274,6	7,1 %
LT	1,0	1	86,3	1,2 %
LU	15,9	3	16,8	94,9 %
NL	172,2	92	437,3	39,4 %
PL	183,3	70	3 155,4	5,8 %
RO	131,8	43	801,3	16,4 %

⁵⁸

A légi közlekedési kibocsátási egységek árverés útján történő értékesítéséből származó bevétel nélkül.

SK	11,0	10	241,9	4,6 %
----	------	----	-------	-------

A tizennégy tagállam által a közvetett költségekre 2021-ben kifizetett ellentételezés teljes összege mintegy 2,38 milliárd EUR-t tett ki. Ez közel 1 milliárd EUR-val több, mint 2020-ban⁵⁹. Ennek legfőbb oka, hogy emelkedett az ellentételezések kiszámításához használt szén-dioxid-ár. A 2021-re vonatkozóan alkalmazott szén-dioxid-ár 25,20 EUR volt, szemben a 2019. évi 16,15 EUR-val. A legtöbb program nem rendelkezik rögzített keretösszeggel, hanem a felmerült közvetett szén-dioxid-kibocsátási költség és az állami támogatási iránymutatásban foglalt korlátok által meghatározott legnagyobb összeg erejéig nyújt ellentételezést. A rögzített kifizetési plafonnal nem rendelkező tagállamok – például Litvánia és Szlovákia – általában kevesebb ellentételezést fizetnek ki.

A közvetett költségek ellentételezése relatív értelemben is nőtt. A 2020-ban felmerült közvetett költségek ellentételezésének teljes összege a tizennégy tagállam árverésből befolyt 2020. évi bevételének 19,2 %-át tette ki. 2021-ben az árverésből származó bevételük átlagosan 27,3 %-át fordították közvetett szén-dioxid-kibocsátási költségek ellentételezésére.

Azok a tagállamok, amelyek bármely évben az árverésből származó bevételük több mint 25 %-át fordítják a közvetett költségek ellentételezésére, jelentést is kötelesek közzétenni, amelyben kifejtik a küszöbérték túllépésének okát. 2021-ben a következő hat tagállam fordította az árverésből származó bevétele több mint 25 %-át a közvetett költségek ellentételezésére: Luxemburg, Finnország, Franciaország, Belgium, Hollandia és Németország. Ennek a fő oka az volt, hogy a szén-dioxid-árak (és ezáltal a felmerül közvetett költségek) viszonylag nagyobb mértékben emelkedtek, mint az árverésből származó bevétel, miközben a piaci stabilizációs tartalék tovább csökkenti az árverésre bocsátható mennyiséget. A tizennégy tagállam némelyikében az energiaigényes iparágakból származó kibocsátás aránya is nőtt az árverési részarányuk számításának alapjául szolgáló múltbeli kibocsátáshoz képest.

3.5. Kibocsátáscsökkentés az EU ETS-ben

A helyhez kötött létesítményekből származó kibocsátás 2021-ben 1 335 millió tonna CO₂-egyenértéket tett ki. Ez 6,6 %-kal volt magasabb, mint 2020-ban, de még mindig 5,6 %-kal alacsonyabb, mint 2019-ben⁶⁰.

A helyhez kötött létesítményekből származó kibocsátás csökkenésének hajtóereje eddig túlnyomórészt a villamosenergia-ágazat (villamosenergia- és hőtermelés, ideértve az ipari hőtermelés egy részét is) volt. 2021-ben viszont 8,4 %-kal nőtt a kibocsátás a villamosenergia-ágazatban. Ennek fő oka, hogy a Covid19-világjárvány utáni gazdasági helyreállítással összefüggésben megnőtt a villamos energia iránti kereslet, és a fosszilis tüzelőanyagok árának emelkedése miatt fokozódott a szénfelhasználás. Mindazonáltal a villamosenergia-ágazat 2021. évi kibocsátása összességében véve még mindig 8,1 %-kal elmaradt a 2019. évi mértéktől, miközben a villamos energia iránti kereslet szintje hasonló

⁵⁹ 2020-ban a tagállamok a 2019-ben felmerült közvetett költségekre fizettek ki ellentételezést.

⁶⁰ Az összehasonlítás alapján mindkét esetben a kiigazított, 2020. és 2019. évi hitelesített kibocsátás képezte, amely az észak-írországi villamosenergia-termelők kivételével nem tartalmazza az Egyesült Királyság adatait.

volt e két évben.

Az ipari létesítményekből származó kibocsátás is nőtt 2021-ben, 2020-hoz képest 4,6 %-kal lett magasabb. Jelentős növekedés volt megfigyelhető a legtöbb ágazatban, így a vas- és acéliparban, valamint a vegyiparban is. Ezt a világválság utáni gazdasági helyreállítás váltotta ki, amely 5,3 %-os növekedést eredményezett az EU-27 GDP-jében 2020 és 2021 között. Mindazonáltal az ipari kibocsátás 2021-ben 2,6 %-kal alacsonyabb volt, mint 2019-ben, annak ellenére, hogy az ipari termelés teljes mértéke mindkét évben nagyon hasonló volt⁶¹.

Az 5. táblázat a helyhez kötött létesítményekből származó, ETS hatálya alá tartozó kibocsátás alakulását dokumentálja 2013 óta.

⁶¹ [Ipari termelési statisztika](#), Eurostat, 2022. augusztus.

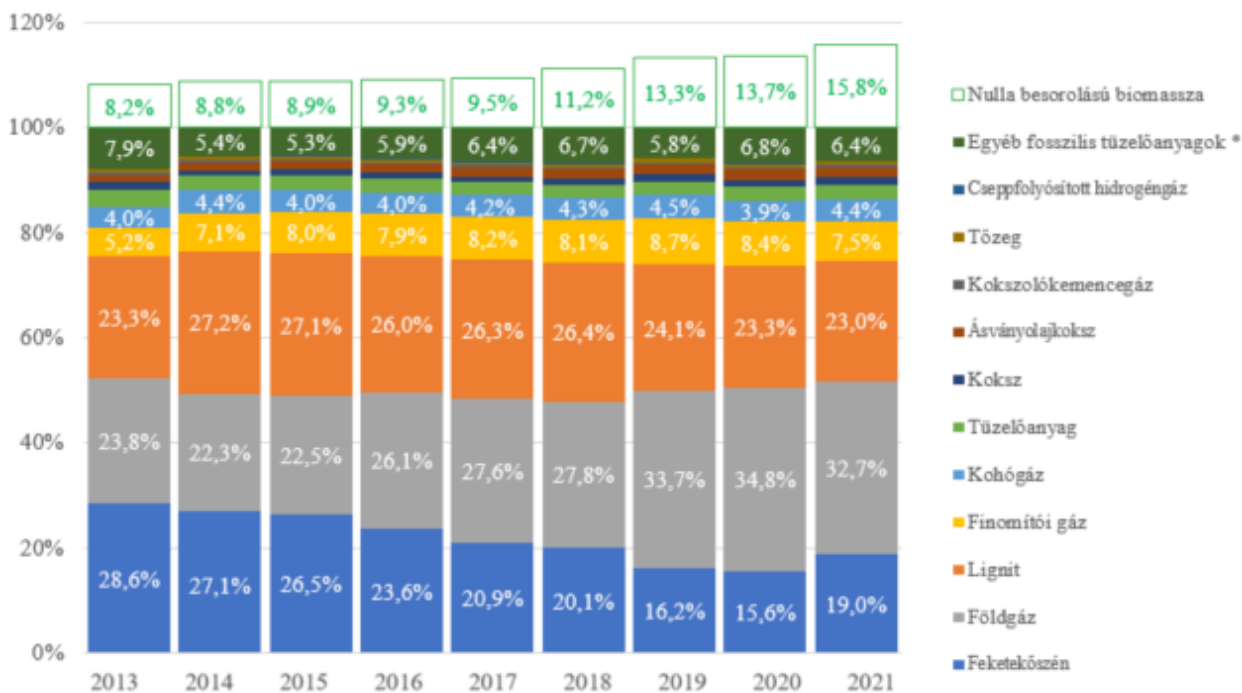
5. táblázat: Helyhez kötött létesítményekből származó hitelesített kibocsátás

Tárgyév	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 ⁶²
Helyhez kötött létesítményekből származó hitelesített kibocsátás	1 908	1 814	1 803	1 751	1 755	1 683	1 530	1 356	1 335
Változás előző évhez mérten	–	– 4,9 %	– 0,6 %	– 2,9 %	0,2 %	– 4,1 %	– 9,1 %	– 11,4 %	6,6 %
Villamosenergia- és hőtermelésből származó hitelesített kibocsátás	1 191	1 100	1 091	1 046	1 036	964	822	696	707
Változás előző évhez mérten	–	– 7,7 %	– 0,8 %	– 4,1 %	– 1,0 %	– 7,0 %	– 14,7 %	– 15,3 %	8,4 %
Ipari termelésből származó hitelesített kibocsátás	717	714	712	705	719	719	708	659	631
Változás előző évhez mérten	–	– 0,4 %	– 0,3 %	– 1,0 %	2,0 %	0,1 %	– 1,6 %	– 6,9 %	4,6 %

A 3. ábra az ETS hatálya alá tartozó kibocsátás 2021. évi alakulását mutatja az EU ETS 3. szakaszához viszonyítva, tüzelőanyag-típus szerinti bontásban.

Az EU ETS-ben a feketekőszén, a lignit (és a szubbitumenes szén), valamint a földgáz tartozott a fő energiaforrások közé 2021-ben. Az előző években a földgáz részaránya fokozatosan nőtt, felváltva a feketekőszén és – kisebb mértékben – a lignitet. 2021-ben viszont a feketekőszénből származó kibocsátás részaránya 3,4 %-kal nőtt 2020-hoz képest. Ezzel egyidejűleg a lignit és a földgáz részaránya egyaránt csökkent. Ez a fosszilis tüzelőanyagok árának emelkedésével függ össze.

⁶² Az EU ETS hatálya 2021-től csak az észak-írországi villamosenergia-termelőktől származó kibocsátásra terjed ki, az Egyesült Királyságból származó kibocsátásra nem.

3. ábra: Kibocsátás tüzelőanyag-típus szerinti bontásban a fosszilis tüzelőanyagokból származó éves kibocsátás részarányaként. A fosszilis tüzelőanyagok együttesen 100 %-ot tesznek ki, a biomasza ezen felül értendő. Nincs címke, ha a tüzelőanyag soha nem haladja meg az összes 3 %-át, * nem tartoznak a többi meghatározott tüzelőanyag hatálya alá.

A jelentések alapján összesen 2 153 létesítmény használt fel biomasszát 2021-ben. Ez az EU ETS hatálya alá tartozó összes adatszolgáltató létesítmény 24,6 %-át teszi ki, és növekedést mutat a 2020. évi 22,5 %-hoz képest. A kibocsátás tüzelőanyag-típusonként eltér, azonban 15,8 %-kal magasabb lett volna az a kibocsátás, amelynek tekintetében kibocsátási egységeket kellett leadni, ha a nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás fosszilis kibocsátásnak minősült volna.

2023. január 1-jétől⁶³ a megújulóenergia-irányelv⁶⁴ szerinti új fenntarthatósági és kibocsátásmegtakarítási kritériumok alkalmazandók a nulla besorolású biomasszából származó kibocsátásra az EU ETS-ben. Szigorúbb kritériumok vannak köztük a bioüzemanyagok és a folyékony bio-energiahordozókra, valamint új kritériumok a szilárd és gáznemű biomasszára vonatkozóan.

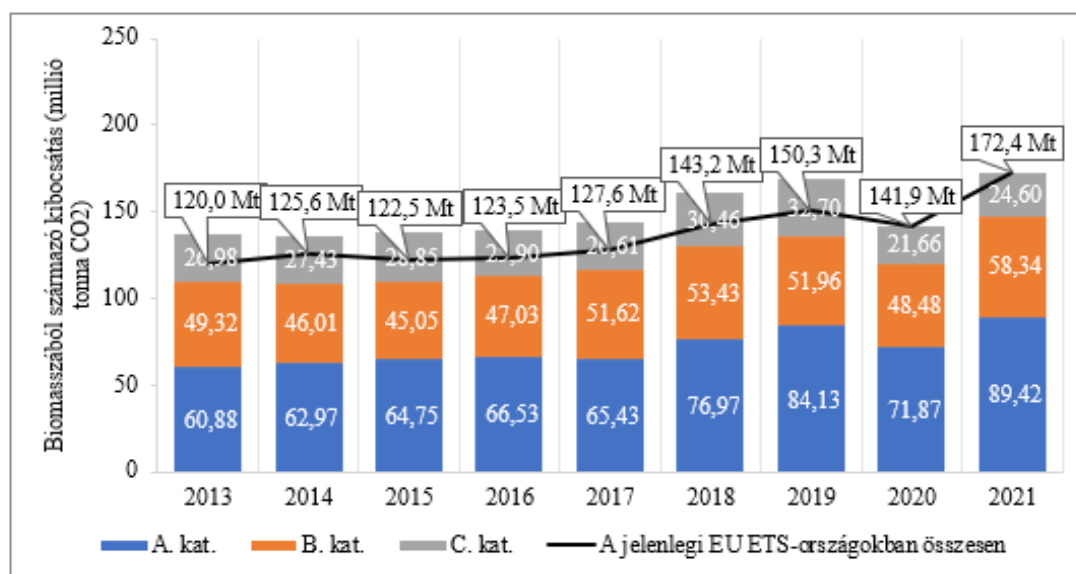
A vonatkozó fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő vagy e kritériumok hatálya alá nem tartozó, biomasszából előállított tüzelőanyagok tekinthetők nulla besorolásúnak. Ez azt jelenti, hogy CO₂-kibocsátásuk nem minősül fosszilis CO₂-kibocsátásnak. Az üzemeltetőknek e nulla besorolású kibocsátás után nem kell az ETS szerinti kibocsátási egységeket leadniuk. Ezért a 3. ábrán a nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás a fosszilis tüzelőanyagokból származó kibocsátáson felül látható.

⁶³ A nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet 38. cikkének (6) bekezdése. A fentiek szerint a 2020-ban az (EU) 2020/2085 rendelettel, 2022-ben pedig az (EU) 2022/388 rendelettel módosított (EU) 2018/2066 rendelet. Lásd az [egységes szerkezetbe foglalt szöveget](#).

⁶⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2001 irányelve (2018. december 11.) a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról (átdolgozás) ([HL L 328.](#), 2018.12.21., 82. o.).

A 4. ábra a nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás A., B. és C. kategóriájú létesítmények közötti megoszlását mutatja az EU ETS-en belül. A megoszlás nem foglalja magában az elnyelési szakaszt és a kibocsátások nettó értékét. A nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás egyértelműen nőtt, a 2020. évi 142 millió tonnáról 172 millió tonnára emelkedett 2021-ben.

A nem nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás változatlanul minimális, mintegy 1,5 millió tonna CO₂-egyenérték, épp meghaladja a helyhez kötött létesítményekből származó, az ETS hatálya alá tartozó összkibocsátás 0,1 %-át. Ez a részarány szinte ugyanaz, mint 2020-ban, azonban a nulla besorolású biomasszára vonatkozó követelmények szigorodása miatt a növekedésére lehet számítani, különösen 2023 után. 2023. január 1-jéig a nemzeti hatóságok engedélyezhetik a létesítményeknek, hogy a II. megújulóenergia-irányelv szerinti fenntarthatósági és kibocsátásmegtakarítási kritériumok teljesítésének igazolása nélkül minősítsék nulla besorolásúvá a biomasszából származó kibocsátásukat.

4. ábra: Nulla besorolású biomasszából származó kibocsátás 2021-ben a 3. szakaszhoz viszonyítva (2013–2020). A kibocsátás millió tonna CO₂-egyenértékben szerepel.

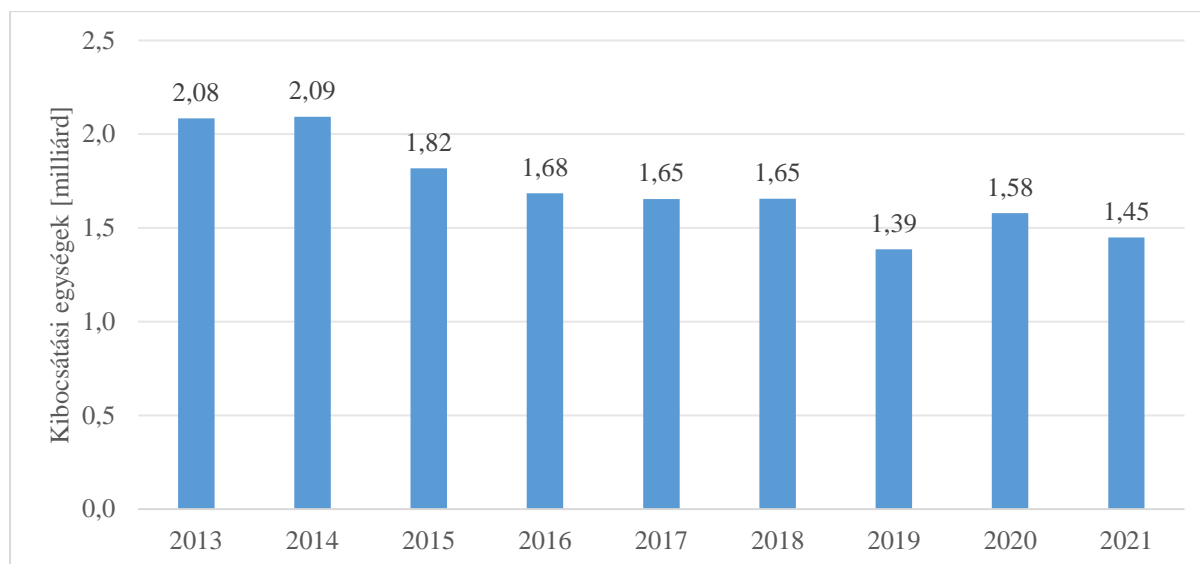
3.6. A kereslet és a kínálat egyensúlyba hozása

2013-ban, a 3. szakasz kezdetén az EU ETS-t a kibocsátási egységek kínálata és kereslete között kialakult jelentős strukturális egyensúlyhiány jellemezte. A szén-dioxid-piac többlete 2,1 milliárd kibocsátási egység volt. A Bizottság rövid és hosszú távú intézkedéseket ennek az egyensúlyhiánynak az orvoslása érdekében. A Bizottság rövid távú intézkedésként 900 millió kibocsátási egység árverését halasztotta el 2014–2016-ról 2019–2020-ra. Hosszú távú megoldásként létrehozta a piaci stabilizációs tartalékot (MSR) 2015-ben.

Az MSR a forgalomban lévő kibocsátási egységek teljes számának (TNAC) előre meghatározott küszöbértékei alapján kiigazítja az árverésre bocsátható mennyiségeket. Ez előmozdítja az egyensúly és a reziliencia megteremtését az uniós szén-dioxid-piacon. Az MSR 2019-ben kezdte meg működését, és azóta minden évben kibocsátási egységek forgalomból történő kivonásával csökkenti a tagállamok által árverésre bocsátható

mennyiséget. A tartalékba került az a 900 millió kibocsátási egység, amelynek árverését eredetileg elhalasztották.

A kibocsátás 2020-hoz képest 2021-ben nőtt, noha a világjárvány előtt, 2019. évi szint alatt maradt. Ennek eredményeképpen 1 449 millió kibocsátási egységnyi többlet keletkezett, amely kevesebb volt, mint 2020-ban, de némileg több, mint 2019-ben. Az 1. ábra a kibocsátási egységek EU ETS-en belüli többletének alakulását szemlélteti 2013-tól.

5. ábra: A kibocsátási egységek többletének alakulása az EU ETS-ben (2013–2021)

A Bizottság 2017. május közepétől rendszeresen közzéteszi a forgalomban lévő kibocsátási egységek teljes számát az előző évre vonatkozóan. A Bizottság 2022 májusában hatodik alkalommal tette közzé a forgalomban lévő kibocsátási egységek teljes számát⁶⁵, amely összesen 1 449 214 182 kibocsátási egység volt. Az előre meghatározott küszöbértéket meghaladó többlet miatt ismét kibocsátási egységek kerültek az MSR-be, így csökkent a 2022-ben és 2023-ban árverésre bocsátható mennyiség.

Ezzel az MSR közel 350 millió kibocsátási egységgel csökkentette a 2022. szeptember és 2023. augusztus között árverésre bocsátható mennyiséget. Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 3. függelékében található 3.1. táblázat ismerteti az egyes ETS-országok MSR-hez való hozzájárulását 2022-ben.

Az európai zöld megállapodás végrehajtására irányuló tágabb kezdeményezés részeként a Bizottság 2021-ben elvégezte az MSR első felülvizsgálatát⁶⁶. A felülvizsgálat szerint az MSR jól működik, és teljesíti a célját. Még a Covid19-világjárvány alatt is elősegítette a többlet csökkentését és megbízható szén-dioxid-árjelzés biztosítását. 2019 óta több mint 1,4 milliárd kibocsátási egység került a tartalékba. A 2013 és 2020 közötti időszakban ki nem osztott 887

⁶⁵ Helyesbítés a következőhöz: „A 2021-ben forgalomban lévő kibocsátási egységek teljes számának a 2003/87/EK irányelvvel létrehozott uniós kibocsátás-kereskedelmi rendszer keretébe tartozó piaci stabilizációs tartalék működése céljából történő közzététele, valamint a 2013–2020 közötti időszakban ki nem osztott kibocsátási egységek számának közzététele” ([HL C 272.](#), 2022.7.15., 25. o.).

⁶⁶ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács határozata az (EU) 2015/1814 határozatnak a 2030-ig az uniós üvegházhatásúgáz-kibocsátás-kereskedelmi rendszerhez tartozó piaci stabilizációs tartalékba helyezendő kibocsátási egységek mennyisége tekintetében történő módosításáról, [COM\(2021\) 571 final](#), 2022.7.14.

millió kibocsátási egység mellett minden évben a kibocsátási egységek előző évi többletének 24 %-át helyezték a tartalékba.

Az első felülvizsgálat során a Bizottság javaslatot tett arra, hogy az MSR továbbra is kezelje az uniós szén-dioxid-piacon kialakult egyensúlyhiányt, és reagáljon a keresleti sokkhatásokra (például a Covid19-világjárvány által okozott sokkra). Ennek érdekében a Bizottság a 24 %-os beviteli arány fenntartását és a tartalék működési paramétereinek kiigazítását javasolta.

4. Légi közlekedés

Az EU ETS 2012 óta szabályozza a légi közlekedési ágazatból származó kibocsátást. Jogilag a rendszer hatálya az összes induló járatra és mentesség hiányában az Európai Gazdasági Térségbe (EGT) érkező összes járatra kiterjed. 2013-ban viszont az EU az ETS szerinti kötelezettségeket ideiglenesen az EGT területén belüli járatokra korlátozta, hogy támogassa a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetet (ICAO) a légi közlekedésből származó kibocsátás csökkentését célzó, piaci alapú globális intézkedés kidolgozásában⁶⁷. Az erre vonatkozó határozatot később kétszer meghosszabbította, így hatálya 2023-ig tart.

2020. január 1-jétől a Svájcba induló járatokból származó kibocsátás is az EU ETS hatálya alá tartozik⁶⁸. A svájci ETS hatálya egyúttal kiterjed az EGT területén lévő repülőterekre induló légi járatra. Ez mindkét repülési irányban egyenlő versenyfeltételeket biztosít.

2021. január 1-jétől változatlanul az EU ETS hatálya alá tartoznak az Egyesült Királyságba induló légi járatok, az egyesült királysági ETS pedig kiterjed az EGT területén lévő repülőterekre induló légi járatokra. Ezzel az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése ellenére fenntartható a légi közlekedésből származó kibocsátás szén-dioxid-árzási lefedettsége.

2021-ben 28,3 millió légi közlekedési kibocsátási egységet adtak ki az EU ETS naprakésszé tett hatályával összhangban. Az ingyenesen kiosztott kibocsátási egységek száma némileg meghaladta a 24 milliót. Emellett az EGT nemzeti tisztviselői által kezelt légi jármű-üzemeltetők mintegy 0,5 millió svájci légi közlekedési kibocsátási egységet kaptak ingyenesen a svájci ETS keretében. Összehasonlításképpen megközelítőleg 3,8 millió légi közlekedési kibocsátási egységet bocsátottak árverésre 2021-ben. A légi közlekedési összkvóta 2021-től évi 2,2 %-kal csökken.

A légi közlekedésből származó kibocsátás 2019-ben volt eddig a legmagasabb, 2020-ban viszont jelentősen visszaesett a Covid19-világjárvány és a hozzá kapcsolódó utazási korlátozások miatt. A légi jármű-üzemeltetőktől származó kibocsátás 2021-ben 27,9 millió tonna CO₂-egyenértéket tett ki (beleérte a svájci ETS hatálya alá tartozó mintegy 0,3 millió tonnát is). Ez mintegy 30 %-kal több, mint 2020-ban, de még mindig 50 %-kal kevesebb, mint a világjárvány előtt, 2019-ben. Itt fontos megjegyezni, hogy ez az összehasonlítás a 2020. és a 2019. évi kibocsátás kiigazított értékei alapján készült EU ETS légi közlekedés

⁶⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 377/2013/EU határozata (2013. április 24.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK irányelvtől való ideiglenes eltéréseiről ([HL L 113.](#), 2013.4.25., 1. o.).

⁶⁸ Megállapodás az Európai Unió és a Svájci Államszövetség között az uniós és a svájci kibocsátáskereskedelmi rendszer összekapcsolásáról ([HL L 322.](#), 2017.12.7., 3. o.).

tekintetében 2021-ben megváltozott hatályát⁶⁹. Ez a kiigazítás kizárta az Egyesült Királyságból érkező járatokat.

A 6. táblázat a légi közlekedési ágazatban ingyenesen kiosztott és árverésre bocsátott kibocsátási egységek mennyiségét, valamint a légi jármű-üzemeltetőktől származó, hitelesített kibocsátás mennyiségét mutatja be.

⁶⁹ A hitelesített kibocsátás kiigazított értéke az Egyesült Királyságból érkező járatok nélkül: 21,5 millió tonna 2020-ban és 55,8 millió tonna 2019-ben.

6. táblázat: Légijármű-üzemeltetők – hitelesített kibocsátás, ingyenes kiosztás és árverésre bocsátott kibocsátási egységek

Tárgyév	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Hitelesített kibocsátás (millió tonna CO₂-egyenérték)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,4	67,5	68,2	25,2	27,9
Változás előző évhez mérten	–	2,5 %	4,1 %	7,7 %	4,8 %	4,8 %	1 %	–63 %	30 % ⁷⁰
Ingyenes kiosztás (EU-27 Izlanddal, Liechtensteinnel és Norvégiával, valamint az Egyesült Királysággal és Svájjal együtt)^{71,72}	32,4	32,4	32,1	32,0	33,1	31,3	31,3 ⁷³	32,5 ⁷⁴	24,0 ⁷⁵
Ingyenes kiosztás az új belépők és gyorsan növekvő üzemeltetők számára létrehozott különleges tartalékból	0	0	0	0	1,1	1,1	1,0	0,8	0,3
Az árverésre bocsátott kibocsátási	0	9,3	16,4	6,0	4,7	5,6	5,5	9,2	3,8

⁷⁰ Figyelembe véve az EU ETS légi közlekedés tekintetében megváltozott hatályát (már nem terjed ki az Egyesült Királyságból érkező járatokra).

⁷¹ Svájc csak a 2020. és 2021. évi adatokban szerepel.

⁷² E számok nem veszik figyelembe a légijármű-üzemeltetők összes bezárását, továbbá a különleges tartalékból az új belépőknek és a gyorsan növekvő üzemeltetőknek juttatott ingyenes kibocsátási egységeket, sem a hatály változása miatti 2012. évi hozamokat. Források: EUTL, Éghajlatpolitikai Főigazgatóság.

⁷³ Figyelembe véve a légijármű-üzemeltetők bezárásai miatt visszatartott számokat, a 2019-re vonatkozó valódi kiosztás 4 millióval maradna el a bemutatott számadattól (lásd a C/2020/8643 közlemény 8. lábjegyzetét, HL C 428., 2020.12.11., 1. o.). Az Egyesült Királyság számára történő kiosztás (4,31 millió kibocsátási egység 2019-re) – amelyet 2019-ben felfüggesztettek az EU ETS környezeti integritásának védelmét célzó, a Bizottság által elfogadott, olyankor alkalmazandó védintézkedések miatt, amikor egy EU-ból kilépő tagállamra már nem vonatkozik az uniós jog – 2020-ban folytatódott.

⁷⁴ Ez a szám a kilépésről rendelkező megállapodással összhangban figyelembe veszi az EGT-ből Svájcba, valamint az EGT és az Egyesült Királyság között induló légi járatokat.

⁷⁵ Figyelembe véve a hatály kibocsátás tekintetében történt változását (már nem terjed ki az Egyesült Királyságból érkező járatokra).

egységek mennyisége⁷⁶									
---	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az ICAO Közgyűlése 2016 októberében állásfoglalást fogadott el a nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompensációs és -csökkentési rendszeréről (CORSIA). Fő célja a nemzetközi légi közlekedésből származó, bizonyos alapértéket meghaladó CO₂-kibocsátás ellentételezése. A rendszer hivatalosan 2021-ben indult el, és kifejezetten önkéntes alapon működik 2026-ig. Még nem egyértelmű, hogy azután minden kötelezett ország alkalmazza-e, néhányan (például Kína) ugyanis fenntartásokat fogalmazott meg a rendszerrel kapcsolatban. A CORSIA-ról szóló állásfoglalásra tekintettel hosszabbították meg a légi közlekedésre vonatkozó EU ETS hatályának Európán belülrre való korlátozását 2023 végéig.

A CORSIA keretében a részt vevő államoknak arra kell kötelezniük a területükön székhellyel rendelkező légitársaságokat, hogy nemzetközi jóváírások beszerzésével és törlésével ellentételezzék az eredetileg a 2019. és 2020. évi szint átlagaként meghatározott alapértéket meghaladó kibocsátásukat. 2021 októberében az ICAO Közgyűlése úgy határozott, hogy a 2024 és 2035 közötti időszakra a 2019. évi kibocsátás 85 %-ára módosítja a rendszer alapértékét.

Az európai zöld megállapodás végrehajtását célzó szakpolitikai csomag részeként a Bizottság a légi közlekedésre vonatkozó EU ETS reformjára tett javaslatot^{77,78}. A javaslat célja, hogy a CORSIA úgy kerüljön be az uniós jogba, hogy összhangban legyen az EU egész gazdaságra kiterjedő, 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai célkitűzésével, és idővel lehetővé tegye az éghajlat-politikai fellépés fokozását. Ennek érdekében a Bizottság javaslatot tett az EU ETS EGT-n belüli járatokra vonatkozó keretének és árjelzésének fenntartására, valamint a CORSIA rendszernek az EGT-n kívüli járatokra értelemeszerűen történő alkalmazására.

A globális légi közlekedés éghajlatra gyakorolt általános hatása jóval nagyobb, mint csupán az EU ETS által jelenleg szabályozott CO₂-összetevő. A légi közlekedés teljes hatása a

⁷⁶ A 2013 és 2015 közötti időszakban árverésre bocsátott légi közlekedési kibocsátási egységek mennyisége tükrözi „az óra megállítással” és a légi közlekedésre vonatkozó, ETS szerinti kötelezettségnek a kizárólag az EGT-n belüli légi járatokra való korlátozásával kapcsolatos döntést (377/2013/EU határozat). A légi közlekedési ágazat esetében a megfelelést 2013-ra halasztották (421/2014/EU rendelet). A légi közlekedésből származó 2013. és 2014. évi kibocsátást illetően 2015. január és április között került sor a megfelelésre.

- Az Európai Parlament és a Tanács 377/2013/EU határozata (2013. április 24.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK irányelvtől való ideiglenes eltérésről ([HL L 113.](#), 2013.4.25., 1. o.).
- Az Európai Parlament és a Tanács 421/2014/EU rendelete (2014. április 16.) ([HL L 129.](#), 2014.4.30., 1. o.).

⁷⁷ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2003/87/EK irányelvnek a légi közlekedésnek az uniós gazdaság egészére vonatkozó kibocsátáscsökkentési célhoz való hozzájárulása tekintetében történő módosításáról és egy piaci alapú globális intézkedés megfelelő végrehajtásáról, [COM\(2021\) 552 final](#).

⁷⁸ Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács határozata a 2003/87/EK irányelvnek az Unióban székhellyel rendelkező légitársaságokra vonatkozó piaci alapú globális intézkedés kapcsán a kibocsátáskompensációról szóló értesítés tekintetében történő módosításáról, [COM\(2021\) 567 final](#).

CO₂-kibocsátás 2–4-szeresére tehető a CO₂-tól eltérő hatások figyelembevétele esetén⁷⁹. E kibocsátás kezelése azért lényeges, mert az Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (IPCC) az éghajlatváltozás mérsékléséről szóló hatodik értékelő jelentésében⁸⁰ kiemelte a nemzetközi légi közlekedést (és a hajózást) azon ágazatok közül, amelyek éghajlat-politikai céljai elmaradnak a Párizsi Megállapodás értelmében a globális hőmérséklet-emelkedés megfékezéséhez szükséges szinttől.

5. Piacfelügyelet

Az uniós szén-dioxid-piacot piacfelügyeleti szabályokból álló szilárd keret szabályozza. Az azonnali kibocsátási egységek és a kibocsátáskereskedelmi derivatívák egyaránt a pénzügyi eszköznek minősülnek a pénzügyi eszközök piacairól szóló irányelv⁸¹ (MiFID-irányelv) értelmében. Ezt a minősítést a másodlagos jog, ezen belül az árverésekről szóló rendelet⁸² is tükrözi, amely az elsődleges piacot (a kibocsátási egységek árverésre bocsátását) szabályozza. Az uniós szén-dioxid-piacon folytatott kereskedés összességében véve ugyanazon szabályozási rendszer hatálya alá tartozik, mint az uniós pénzügyi piacok.

Az uniós szén-dioxid-piac felügyelete megoszlik mind a 27 tagállam pénzügyi hatóságai között⁸³, a koordinációjáról pedig az európai szabályozó szerv, az Európai Értékpapírpiaci Hatóság (ESMA) gondoskodik. Kiterjedt jelentéstételi és átláthatósági követelmények révén ellenőrzik a piaci szereplők magatartását. Emellett a piaci visszaélésekről szóló rendelet⁸⁴ arra kötelezi a piaci szereplőket, hogy haladéktalanul jelentsék a gyanús megbízásokat és ügyleteket. A nemzeti hatóságok egyúttal jogosultak korrekciós intézkedésekkel vagy szankciókkal reagálni piaci visszaélés észlelése esetén.

A pénzügyi felügyeleti szabályok az uniós szén-dioxid-piac integritását és átláthatóságát védik. A kialakított keret jól működik. Mindazonáltal a szén-dioxid árának 2021. évi emelkedésére tekintettel egyes érdekeltek azt állították, hogy túlzott mértékű árspekuláció tapasztalható. Ezen aggályok vizsgálata érdekében a Bizottság azzal bízta meg az ESMA-t,

⁷⁹ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A légi közlekedés nem szén-dioxiddal kapcsolatos éghajlati hatásainak naprakész elemzése és a lehetséges szakpolitikai intézkedések az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 30. cikkének (4) bekezdése értelmében, [COM\(2020\) 747 final](#), 2020.11.23.

⁸⁰ IPCC: [Az éghajlatváltozás mérséklése – Összefoglaló a politikai döntéshozók számára](#), a III. munkacsoport hozzájárulása a hatodik értékelő jelentéshez, 2022.

⁸¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/65/EU irányelve (2014. május 15.) a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról ([HL L 173.](#), 2014.6.12., 349. o.).

⁸² A Bizottság 1031/2010/EU rendelete (2010. november 12.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei árverés útján történő értékesítésének időbeli ütemezéséről, lebonyolításáról és egyéb vonatkozásairól ([HL L 302.](#), 2010.11.18., 1. o.).

⁸³ A piaci visszaélésekről szóló rendelet értelmében felelős illetékes nemzeti hatóságok listája az [ESMA weboldalán](#) található.

⁸⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 596/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről ([HL L 173.](#), 2014.6.12., 1. o.).

hogy elemezze a kereskedési magatartást az uniós szén-dioxid-piacon⁸⁵.

Az előzetes értékelést⁸⁶ követően az ESMA 2022 márciusában közzétette a kibocsátáskereskedelmi egységekről és a hozzájuk kapcsolódó derivatívákról szóló zárójelentést⁸⁷. Ez az uniós szén-dioxid-piacról készült egyik legátfogóbb értékelés annak 2005-ös indulása óta, közvetlenül a pénzügyi piaci felügyeletektől gyűjtött adatok felhasználásával. Szakpolitikai ajánlásokat is javasol a piac működésének javítása érdekében. A jelentés mindenekelőtt arra a következtetésre jutott, hogy a szén-dioxid-piac jól működik, és a megfigyelt ármegingések összhangban vannak a piaci fundamentumokkal. Ezt a következtetést ettől függetlenül az Európai Központi Bank is megerősítette, amely 2022 áprilisában tette közzé elemzését⁸⁸.

5.1. Az ESMA-jelentés megállapításai

A szén-dioxid-ár 2021 folyamán és 2022 első félévében is emelkedett. Az ESMA-jelentés megerősíti, hogy ez az áralakulás és a vele járó volatilitás összhangban van a piaci fundamentumokkal. Míg a kibocsátási egységek árát ugyan számos tényező befolyásolhatja, az ESMA egyetért a legtöbb elemzővel a 2021–2022. évi áremelkedés mögött meghúzódó fő tényezőket illetően.

Kiemelendő, hogy nőtt a kibocsátási egységek iránti kereslet, először a Covid19-világjárvány utáni gazdasági helyreállítás eredményeként, majd az emelkedő gázárak hatására a földgáztól más fosszilis tüzelőanyagokra való áttérés következtében. Ezenfelül a piac már számít az európai zöld megállapodás végrehajtása céljából javasolt jogalkotási csomagban foglalt szakpolitikai reformok elfogadására, amelynek egyik hatása az lesz, hogy a jövőben szűkül a kibocsátási egységek kínálata.

Az uniós szén-dioxid-piac szintén rövid távon reagált olyan hirtelen sokkhatásokra, mint a Covid19-világjárvány és a vele járó gazdasági hatások, valamint az ukrajnai háború és a hozzá kapcsolódó energiaválság.

Az ESMA-jelentés pénzügyi felügyeleti szempontból nem talált jelentősebb anomáliát a piac működésében. Az elsődleges piac és a származtatott ügyletek másodlagos piaca is általában véve rendeltetésszerűen működik. A kereskedés nagyrészt származtatott ügyletek formájában zajlik a másodlagos piacokon (a mennyiség 90 %-a). Ezek az ügyletek lehetővé teszik, hogy megfelelésre kötelezett szervezetek és egyéb nem pénzügyi (kereskedelmi) szervezetek fedezzék az árkockázatukat.

A jelentés arra sem talált bizonyítékot, hogy pénzügyi szervezetek túlzott mértékű árspekulációt folytatnának a megfelelésre kötelezett szervezetek kárára. Mind az elsődleges, mind a másodlagos piacon változatlanul az üzemeltetők alkotják a szereplők meghatározó

⁸⁵ A fentiek szerint, COM(2021) 660 final.

⁸⁶ [ESMA70-445-7](#), az ESMA előzetes jelentése a kibocsátási egységekről, 2021.11.11.

⁸⁷ [ESMA70-445-38](#), az ESMA zárójelentése a kibocsátási egységekről, 2022.3.28.

⁸⁸ Ampudia, M., Bua, G., Kapp, D. és Salakhova, D.: [The role of speculation during the recent increase in EU emissions allowance prices](#) (A spekuláció szerepe az uniós kibocsátáskereskedelmi egységek árának közelmúltbeli emelkedése során), EKB Gazdasági jelentés, 3/2022. szám.

kategóriáját. Ugyan jelen vannak befektetési alapok és egyéb, spekulatív magatartással általában összefüggésbe hozható pénzügyi szervezetek, részesedésük csak csekély mértékben nőtt 2018 óta, és összességében véve még mindig alacsony (8 % alatti). Az illetékes nemzeti hatóságok sem számoltak be piaci visszaélésekről vagy bennfentes kereskedelemről.

Az ESMA-jelentés megerősíti, hogy a pénzügyi szektor fontos szerepet tölt be a szén-dioxid-piac működésében, mivel likviditást és szolgáltatásokat nyújt a megfelelésre kötelezett szervezeteknek a kibocsátási egységek beszerzéséhez. Az ETS hatálya alá tartozó üzemeltetők nagyrészt származtatott ügyletek, különösen tőzsdei határidős ügyletek lebonyolításával teljesítik megfelelési kötelezettségeiket. Ez utóbbiakkal jogot szereznek arra, hogy a jövőben előre meghatározott áron jussanak kibocsátási egységekhez. Ezekben az ügyletekben a partnereik túlnyomórészt pénzügyi szervezetek (befektetési vállalkozások és bankok). A piaci részvételük révén tehát az ETS hatálya alá tartozó üzemeltetők az árkockázatok kezelése szempontjából több lehetőséghez, hosszabb távú befektetéseikhez pedig szabad kiegészítő tőkéhez juthatnak.

A pénzügyi szervezeteknek is fontos szerepük van a kibocsátási egységeknek a másodlagos piacokon kereskedő egyéb piaci szereplőhöz, különösen az ETS hatálya alá tartozó, kis és közepes méretű üzemeltetőkhez való eljuttatásában. Összességében véve az ESMA megállapította, hogy a másodlagos piacokon való részvétel az árverésekhez képest nagyobb. Az ESMA emellett megerősítette, hogy a legnagyobb szereplők nemcsak árveréseken vettek részt, de jelen voltak a másodlagos piacokon is, ahol más szereplőknek adtak el kibocsátási egységeket. Az ETS hatálya alá tartozó üzemeltetők közül sokak számára kényelmesebb és költséghatékonyabb lehet a megfeleléshez szükséges kibocsátási egységeket közvetítőknél, többek között pénzügyi szervezeteken keresztül beszerezni.

5.1.1. Az ESMA szakpolitikai ajánlásai

Az ESMA-jelentés több szakpolitikai ajánlást is megfogalmaz az uniós szén-dioxid-piac hatékonyabb ellenőrzése és átláthatóbbá tétele érdekében. A Bizottság jelenleg körültekintően mérlegeli ezeket az ajánlásokat, valamint a végrehajtásukhoz esetlegesen szükséges célzott intézkedéseket és kiigazításokat.

Ezenkívül a jelentés ajánlások megfogalmazása nélkül felvetett két kérdést a szakpolitikai döntéshozók számára: a pozíciós limit és a központi piacfigyelés bevezetését. További intézkedésként az ESMA részletesebb értékelést javasol a káros hatások elkerülése érdekében.

A Bizottság továbbra is szigorúan figyelemmel kíséri a szén-dioxid-piacon működését, értékeli az ESMA ajánlásait, és szorosan együttműködik a nemzeti hatóságokkal a piac integritásának biztosítása érdekében.

6. A kibocsátások nyomon követése, jelentése és hitelesítése

A 4. szakaszban (2021–2030) is az EU ETS nyomonkövetési, jelentési, hitelesítési és akkreditációs előírásainak kialakult kerete vonatkozik. Ezeket az előírásokat harmonizálták a

nyomon követésről és jelentésről szóló rendelettel⁸⁹, valamint az akkreditációról és hitelesítésről szóló rendelettel⁹⁰.

Az országok az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 21. cikkével összhangban minden évben beszámolnak az EU ETS végrehajtásáról. Ezek az adatok betekintést nyújtanak a rendszer hatékony működésének alapjául szolgáló nyomonkövetési, jelentési, hitelesítési és akkreditációs keretbe.

6.1. A kibocsátás nyomon követése

Az EU ETS-ben a kibocsátás nyomon követésére szolgáló rendszer elemekből épül fel. Ezzel nagy fokú rugalmasságot biztosít az üzemeltetők számára, egyidejűleg biztosítva a költséghatékonyságot és a kibocsátási adatok megbízhatóságát. Az üzemeltetők többféle nyomonkövetési módszert (számításon alapuló vagy mérésen alapuló, valamint – rendkívüli esetben – kivételes módszert) is alkalmazhatnak, beleértve a létesítmények egyes részei tekintetében a módszerek kombinálását is. A légi jármű-üzemeltetők esetében csak számításon alapuló módszerek engedélyezettek, és a járatok szempontjából központi paramétert az üzemanyag-fogyasztás jelenti.

A nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet a létesítmények és a légi jármű-üzemeltetők számára is előírja, hogy az illetékes nemzeti hatóság által jóváhagyott nyomonkövetési tervvel kell rendelkezzenek. Ezzel elkerülhető a nyomonkövetési módszerek önkényes kiválasztása és az adatok időbeli eltérése.

2021-ben a legtöbb létesítmény a számításon alapuló módszert alkalmazta⁹¹ a kibocsátása kiszámításához. Huszonkét ország mindössze 154 létesítménye (1,8 %) jelentette, hogy a kibocsátást folyamatosan mérő rendszert (CEMS) használ, tehát majdnem annyi létesítmény, mint 2020-ban. Leggyakrabban Németországban és Csehországban alkalmaznak CEMS-t. Harminc létesítményben a mért kibocsátás biogén CO₂-t is tartalmazott. A CEMS-t használó létesítmények mintegy fele alkalmazza a módszert a kibocsátásának több mint 95 %-a tekintetében, a másik fele pedig a CEMS-t és a számításon alapuló módszert kombinálja.

Csupán tizenegy ország számolt be a kivételes módszer használatáról: 31 létesítményben alkalmazták megközelítőleg 2,5 millió tonna CO₂-egyenérték tekintetében (2020-hoz képest négyel több létesítményben, de 0,4 millió tonna CO₂-egyenértékkel kevesebb kibocsátást illetően). A kivételes módszer alkalmazásával jelentett teljes kibocsátás 52 %-áért egyetlen hollandiai létesítmény felel.

A legtöbb létesítmény 2021-ben megfelelt a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet

⁸⁹ A fentiek szerint a 2020-ban az (EU) 2020/2085 rendelettel, 2022-ben pedig az (EU) 2022/388 rendelettel módosított (EU) 2018/2066 rendelet. Lásd az [egységes szerkezetbe foglalt szöveget](#).

⁹⁰ A Bizottság (EU) 2018/2067 végrehajtási rendelete (2018. december 19.) a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmében az adatok hitelesítéséről és a hitelesítők akkreditálásáról ([HL L 334](#), 2018.12.31., 94. o.). A rendeletet 2020-ban az (EU) 2020/2084 bizottsági végrehajtási rendelet módosította. Lásd az [egységes szerkezetbe foglalt szöveget](#).

⁹¹ Ennek fő oka, hogy a mérésen alapuló módszer jelentős erőforrásokat és know-how-t igényel a megfelelő üvegházhatású gázok koncentrációjának folyamatos méréséhez, ezek azonban nem állnak sok kisebb üzemeltető rendelkezésére.

szerinti legkisebb meghatározási szint⁹² alapértelmezett értékeinek. A jelentések szerint a C. kategóriájú létesítmények közül csak 98 (a 2020. évi 80-hoz képest) tért el legalább egy paraméter esetében attól a követelménytől, hogy a jelentős forrásanyagokra a legmagasabb meghatározási szinteket alkalmazzák. Ezek a létesítmények tizennyolc országban találhatóak, és az összes C. kategóriájú létesítmény 13,6 %-át teszik ki. Ilyen eltérések csak akkor megengedettek, ha az üzemeltető bizonyítja, hogy a legmagasabb meghatározási szint műszakilag nem teljesíthető, vagy észszerűtlen költségekhez vezet. Amennyiben e feltételek már nem állnak fenn, az üzemeltetőknek értelemszerűen fejleszteniük kell a nyomkövetési rendszert.

2021-ben huszonhárom országban 405 B. kategóriájú létesítmény kapott engedélyt, hogy bizonyos módon eltérjen a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet alapértelmezett előírásaitól. Ez az összes B. kategóriájú létesítmény 21 %-a, tehát a részarány ugyanaz volt, mint 2020-ban.

6.2. Akkreditáció és hitelesítés

A kibocsátás EU ETS keretében végzett nyomon követésének hitelesítőit nemzeti akkreditáló testületnek kell akkreditálnia ahhoz, hogy az akkreditációról és hitelesítésről szóló rendelet szerinti hitelesítést végezhesse. Ezzel biztosítható, hogy a hitelesítők az összes EU ETS-országban kölcsönös elismerés alapján működjenek, teljes mértékben kiaknázva a belső piac adta lehetőségeket és gondoskodva a szolgáltatás kielégítő rendelkezésre állásáról.

2021-ben a helyhez kötött létesítmények esetében 106, a légi közlekedés esetében pedig 23 akkreditált hitelesítő volt. Ezenkívül huszonhat ország számolt be arról, hogy a területén legalább egy külföldi hitelesítő tevékenykedett 2021-ben, hat ország pedig csak külföldi hitelesítőket jelentett. Ez azt mutatja, hogy a hitelesítők országok közötti kölcsönös elismerése továbbra is sikeresen működik.

Megállapítást nyert, hogy a hitelesítők nagymértékben megfelelnek az akkreditációról és hitelesítésről szóló rendeletnek. Csak Norvégia számolt be két felfüggesztésről, és mindössze Franciaország jelentette hitelesítő akkreditációjának visszavonását. Ehhez képest 2020-ban nem történt felfüggesztés, és egy visszavonás volt. Hat ország csökkentette hét hitelesítő akkreditációjának hatályát. 2020-ban csak Németország tett így, két hitelesítő esetében.

2021-ben hat ország számolt be arról, hogy panaszokat kapott hitelesítőkkal kapcsolatosan (eggyel több, mint 2020-ban). A panaszok teljes száma (28) azonban mindössze a panaszok 2020. évi számának 57 %-át tette ki. A legtöbb panasz (93 %) a jelentés időpontjában már megoldódott (szemben a 2020. évi 86 %-kal). Ezenkívül egy ország számolt be arról, hogy időközben a korábbi évekből származó tizenegy panasz is rendeződött.

2021-ben nyolc ország jelentette, hogy 64 hiányosságot tárt fel a hitelesítők szerepkörét illetően a nemzeti akkreditáló testületek és az illetékes hatóságok közötti információcsere során (növekedés a 2020. évi héthez képest). Ezek 72 %-a a jelentés időpontjában már

⁹² A nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet előírja, hogy valamennyi gazdasági szereplőnek teljesítenie kell bizonyos minimális meghatározási szinteket: a nagyobb kibocsátási forrásoknak magasabb meghatározási szinteknek kell megfelelniük (megbízhatóbb adatminőséget kell biztosítaniuk), míg a kisebb forrásokra költséghatékonysági okokból kevésbé szigorú követelmények vonatkoznak.

megoldódott. Ezenkívül három ország számolt be arról, hogy időközben a korábbi évekből származó huszonnégy hiányosságot is sikerült orvosolni.

Az akkreditációval és hitelesítéssel kapcsolatos szempontok áttekintését az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.1. táblázat tartalmazza.

6.3. Illetékes hatóságok

Az EU ETS végrehajtása tekintetében illetékes nemzeti hatóságok szervezeti felépítése országonként különbözik. Néhány országban több helyi hatóság működik közre, míg máshol inkább központosított a végrehajtás. Az országok költség- és időtakarékosági szempontok alapján választották ezeket a megközelítéseket.

A jelentések alapján összesen 69 központi, 147 regionális, 644 helyi és 27 egyéb illetékes hatóság vett részt 2021-ben az EU ETS végrehajtásában. Az országok arról számoltak be, hogy különböző eszközökkel gondoskodnak a hatóságok közötti koordinációról, például tizenegy országban központi illetékes hatóság látja el a nyomkövetési, jelentési és hitelesítési feladatokat, tíz országban koordinációs szerepet tölt be⁹³, öt országban pedig kötelező erejű utasításokat és iránymutatásokat ad, míg nyolc országban közös képzéseket szerveznek az illetékes hatóságoknak, tizenegy országban pedig rendszeresen szerveznek munkacsoportokat vagy találkozókot a hatóságok között. 2021-ben tizennégy ország nem élt ilyen eszközökkel. Ezekben az országokban inkább központosított a szervezeti felépítés, így kevesebb koordinációs eszközre van szükség.

Az EU ETS országok közötti koordinációról részletesebb áttekintést nyújt az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.2. táblázat.

2021-ben tizenöt ország nem számított fel közigazgatási díjat a létesítményüzemeltetőknek az engedélyezés és a nyomkövetési tervek jóváhagyása után (növekedés a 2020. évi tizenhárom országhoz képest). Tizenhármas országban a légitársaság-üzemeltetőknek sem kellett díjat fizetniük (2020-ban tizenhat ilyen ország volt). A díjak országonként és szolgáltatástípusonként jelentősen eltérőek voltak: az engedéllyel és a nyomkövetési terv jóváhagyásával kapcsolatos díj a létesítmények esetében 5 és 7 729,20 EUR között, míg a légitársaság-üzemeltetők esetében 2,13 és 3 100 EUR között alakult. Tizenhárom ország számolt be arról, hogy közigazgatási díjat számított fel a nyomkövetési módszertani tervek vagy jelentős módosítások jóváhagyásáért, szintén eltérő összegben.

Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.3. táblázat részletes áttekintést nyújt az EU ETS-országokban felszámított közigazgatási díjakról.

6.4. Megfelelés és jogérvényesítés

Az EU ETS-nek való megfelelést éves ciklusokban ellenőrzik. Az üzemeltetőknek az

⁹³ Ahol a regionális/helyi hatóságok látják el a nyomkövetési, jelentési és hitelesítési feladatokat, e regionális és helyi hatóságok mellett a központi illetékes hatóság is áttekinti a vonatkozó dokumentumokat, például a nyomkövetési terveket, hogy ellenőrizze a nyomkövetési, jelentési és hitelesítési folyamatok színvonalát.

üzemeltetés mindegyik évére vonatkozóan éves kibocsátási jelentést kell benyújtaniuk a következő év március 31-ig. A jelentés hitelesítése után az üzemeltetőknek ugyanazon év április 30-ig le kell adniuk a megállapodás szerinti számú kibocsátási egységet. Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 100 EUR bírságot ró ki a kibocsátott CO₂ minden olyan tonnájára, amelyre vonatkozóan nem adtak le kellő időben kibocsátási egységet⁹⁴. Ezt az esedékes kibocsátási egységek leadásának költségén felül kell megfizetni. Egyéb szankciók is kivethetők az EU ETS végrehajtásával összefüggő jogsértésekre az érintett ország által meghatározott nemzeti rendelkezések alapján.

A 2021. évi megfelelési ciklusban az EU ETS-nek való megfelelés kifejezetten nagy mértékű maradt. Időben eleget tettek jogi kötelezettségeiknek azon üzemeltetők, amelyek a legtöbb évben a helyhez kötött létesítményekből és a légi közlekedésből származó kibocsátások több mint 99 %-áért felelősek. Az elektronikus jelentéstétel szélesebb körű elterjedésével javult a megfelelési rendszer hatékonysága. 2021-ben tizenegy ország használt automatizált informatikai rendszert és elektronikus sablonokat a nyomkövetési tervekhez, a kibocsátási jelentésekhez, a hitelesítési jelentésekhez, illetve a fejlesztési jelentésekhez. Nyolc ország a nyomkövetési módszertani tervekhez, a tevékenységi szintről szóló éves jelentésekhez és a kiosztási adatok cseréjéhez kapcsolódó munkafolyamatot is automatizált informatikai rendszerekkel kezelte.

A Covid19-világjárvány és a hozzá kapcsolódó, személyes érintkezésre vonatkozó korlátozások miatt tizenhét ország engedélyezte, hogy a hitelesítők virtuális helyszíni szemléket végezzenek⁹⁵. Az illetékes hatóságok 460 létesítmény és 64 légi jármű-üzemeltető esetében hagyott jóvá virtuális helyszíni szemléket.

Az illetékes hatóságok különféle megfelelési ellenőrzéseknek vetik alá az éves kibocsátási jelentéseket. 2021-ben minden illetékes hatóság ellenőrizte a helyhez kötött létesítményektől kapott jelentések hiánytalanságát, és a többségük a légi jármű-üzemeltetők jelentéseivel is így tett. Kivételt képeztek Magyarország és Lettország illetékes hatóságai (három, illetve két légi jármű-üzemeltetővel), valamint Liechtenstein, Észak-Írország és Szlovénia, mivel nem kezelnek légi jármű-üzemeltetőket.

Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.4. táblázat részletes áttekintést nyújt az EU ETS-országokban végzett megfelelési ellenőrzésekről.

Az illetékes hatóságok tizenkét országban készítették óvatos becslést 55 létesítmény esetében (az összes létesítmény megközelítőleg 0,6 %-a), ami csökkenést jelent a 2020. évi 58-hoz képest. E becslések a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet 70. cikke szerint készülnek, ha az éves kibocsátási jelentéseket nem érkeznek be időben, kedvezőtlen hitelesítő szakvélemény született, vagy a kibocsátási jelentés nem felelt meg a nyomon követésről és jelentésről szóló rendeletnek. Tizenhét létesítmény összkibocsátásáról készült óvatos becslés. Tizenhét létesítmény esetében az óvatos becslés csak a kibocsátás egy részére terjedt

⁹⁴ A bírság inflációval indexált.

⁹⁵ Az akkreditációról és hitelesítésről szóló rendelet 34a. cikke lehetővé teszi, hogy a hitelesítő virtuális helyszíni szemléket végezzen, ha vis maior esetén nem tudja felkeresni az adott telephelyet. Ez csak az illetékes hatóság jóváhagyásával és bizonyos feltételek teljesülése esetén megengedett.

ki, huszonnégy létesítménynek pedig a becslés szerint nem volt kibocsátása.

Az óvatos becslések összesen 0,8 millió tonna kibocsátást tartalmaztak (csökkenés a 2020. évi 3,3 millió tonnához képest) az ötvenöt létesítmény által jelentett 5 millió tonnából (csökkenés a 2020. évi 18 millió tonnához képest). Az óvatos becslésekre jellemzően azért volt szükség, mivel a kibocsátási jelentések nem voltak teljes mértékben összhangban a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelet előírásaival, vagy a határidő után érkeztek be.

Hat ország (kettővel kevesebben, mint 2020-ban) jelentett a légi közlekedésre vonatkozó óvatos becsléseket huszonnyolc légitársaság-üzemeltető (ötten több, mint 2020-ban) és 0,09 millió tonna kibocsátás (2020-ban 0,14 millió tonna) tekintetében.

Az illetékes hatóságok ellenőrzései továbbra is fontosak a hitelesítők munkájának kiegészítése szempontjából. Tizenhat ország számolt be arról, hogy a kibocsátási jelentések ellenőrzése mellett helyszíni ellenőrzéseket is végzett létesítményekben. Egyetlen ország sem⁹⁶ jelentett helyszíni ellenőrzést a légi közlekedés terén, míg 2020-ban még tizenhárom ország tett így. Ez a csökkenés – különösen a légi közlekedés esetében – a Covid19-világjárvány hatásának tudható be. Az illetékes hatóságoknak 2021 első félévében nem volt lehetőségük felkeresni a légitársaság-üzemeltetők létesítményeit.

Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.5. táblázat áttekintést nyújt az EU ETS-országokban kezelt megfelelési intézkedésekről.

2021-ben nyolc ország huszonkilenc létesítményüzemeltetője kapott többletkibocsátási bírságot. A légi közlekedés terén négy ország számolt be többletkibocsátási bírságról kilenc légitársaság-üzemeltető esetében. Tizenegy ország⁹⁷ 41 esetben jelentett a többletkibocsátástól eltérő jogsértést, szabott ki bírságot, illetve adott ki hivatalos figyelmeztetést vagy hivatalos felszólítást. Harminc (kiszabott vagy például folyamatban lévő jogi eljárás miatt kiszabandó) bírságot jelentettek összesen 17,9 millió EUR értékben. Ez magában foglalja a légi közlekedést is, ahol öt jogsértés történt négy tagállamban, aminek következtében három bírságot szabtak ki 36 000 EUR összértékben.

Az e jelentést kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum 4. függelékében található 4.6. táblázat áttekintést nyújt az EU ETS-országokban kezelt többletkibocsátási bírságokról.

A 2021 tekintetében jelentett leggyakoribb jogsértések közé a kibocsátási engedély nélküli üzemeltetés, a jóváhagyott nyomonkövetési tervvel és a nyomon követésről és jelentésről szóló rendelettel összhangban történő nyomon követés elmulasztása, valamint a kibocsátási jelentés kellő időben történő benyújtásának elmulasztása tartozott. Az ETS 4. szakaszában további jogsértések és hozzájuk kapcsolódó bírságok állapíthatók meg a következők szerint: létesítménymegszűnés bejelentésének elmulasztása vagy az ingyenes kiosztási eljárásokhoz szükséges dokumentumok – például a nyomonkövetési módszertani terv – benyújtásának elmulasztása, a nyomonkövetési követelmények e terv szerinti teljesítésének vagy a tevékenységi szintről szóló éves jelentés benyújtásának elmulasztása.

⁹⁶ Három ország (Észak-Írország, Liechtenstein és Szlovénia) nem kezel légitársaság-üzemeltetőket.

⁹⁷ A tizenegy ország Csehország, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Lengyelország, Magyarország, Románia, Spanyolország és Svédország volt.

7. Kapcsolat az EU ETS és a svájci ETS között

2020-tól kapcsolat áll fenn az EU ETS és a svájci ETS között. Következésképpen az egyik rendszerben kiadott kibocsátási egységek a két rendszer bármelyikében keletkező kibocsátás tekintetében leadhatók. A nagyobb piachoz való hozzáférés révén az üzemeltetők költséghatékonysági előnyökhöz és több kibocsátáscsökkentési lehetőséghez juthatnak. Az összekapcsolási megállapodás⁹⁸ meghatározza a két rendszer kapcsolódási feltételeit és követelményeit. Emellett létrehozza az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv⁹⁹ 25. cikkében foglalt összekapcsolási feltételek teljesülésének biztosításához szükséges mechanizmust.

Az EU számára kulcsfontosságú követelmény volt a légi közlekedés bevonása az összekapcsolási megállapodásba. A megállapodás 6. cikke alapján Svájc az EU ETS-ével megegyező megközelítést alkalmazza a lefedettségre, az összkvótára és a kiosztásra vonatkozó szabályok tekintetében. A svájci belföldi és a Svájcban az EGT területén lévő repülőterekre induló légi járatok a svájci ETS, míg a Svájcba induló járatok az EU ETS hatálya alá tartoznak. Ez a megoldás mindkét rendszer környezeti integritását megóvjá.

Az EU és Svájc között mindkét irányban járatokat üzemeltető légi jármű-üzemeltetőkre mindkét rendszerben megfelelési kötelezettségek vonatkoznak. Az ezzel járó adminisztratív teher korlátozása érdekében az összekapcsolási megállapodás egyablakos ügyintézési megoldást vezetett be. Ennek értelmében az üzemeltetőknek egyetlen illetékes hatóságnál kell intézniük a kiosztással, a számlával és a megfeleléssel kapcsolatos ügyeket.

A 7. és a 8. táblázat összehasonlítja a két rendszer 2021. évi fő számadatait, így az árverésre bocsátott kibocsátási egységeket, az ingyenes kiosztást és a hitelesített kibocsátást a helyhez kötött létesítményre és a légi jármű-üzemeltetőkre vonatkozóan egyaránt. Azt mutatják, hogy a két rendszer összeegyeztethetősége nem méretbeli kérdés, hanem minőségi követelményeken, egyenlő versenyfeltételeken és a piaci integritás megóvására irányuló intézkedéseken múlik.

7. táblázat: Az EU ETS és a svájci ETS összehasonlítása – helyhez kötött létesítmények 2021-ben

Rendszer	EU ETS	Svájci ETS
Árverésre bocsátott kibocsátási egységek	582 952 500	175 000, 2020-ból maradt mennyiség
Általános célú kibocsátási egységek ingyenes kiosztása	544 947 793	4 436 126
Helyhez kötött létesítményekből származó hitelesített kibocsátás	1 335 460 461	4 904 027

⁹⁸ Megállapodás az Európai Unió és a Svájci Államszövetség között az uniós és a svájci kibocsátáskereskedelmi rendszer összekapcsolásáról ([HL L 322](#), 2017.12.7., 3. o.).

⁹⁹ A fentiek szerint, a 2003/87/EK irányelv.

8. táblázat: Az EU ETS és a svájci ETS összehasonlítása – légi jármű-üzemeltetők 2021-ben

Rendszer	EU ETS		Svájci ETS	
Árverésre bocsátott légi közlekedési kibocsátási egységek	3 785 500		160 850	
Légi közlekedési kibocsátási egységek ingyenes kiosztása	Uniós légi közlekedési kibocsátási egységek az EU ETS számára	Svájci légi közlekedési kibocsátási egységek a svájci ETS számára	Svájci légi közlekedési kibocsátási egységek a svájci ETS számára	Uniós légi közlekedési kibocsátási egységek az EU ETS számára
	24 060 563	380 246	496 960	397 327
Légi jármű-üzemeltetőktől származó hitelesített kibocsátás	EU ETS	Svájci ETS	Svájci ETS	EU ETS
	27 699 555	274 931	328 191	434 349

A megállapodás működőképessé tétele és a hatékonyságnövekedés előmozdítása érdekében közvetlen kapcsolat jött létre a két rendszer kibocsátási egység-forgalmi jegyzékei között. Ez a kapcsolat lehetővé teszi, hogy a szabályozott szervezetek áthelyezzék a kibocsátási egységeket a két rendszer számlái között. Az áthelyezések tervezetten, általában havonta kétszer mennek végbe.

A 9. és a 10. táblázat az összekapcsolás által az EU ETS-ben és a svájci ETS-ben gyakorolt 2021. évi hatásait ismerteti. A táblázatokból kiderül, milyen mértékben vették igénybe a mindkét rendszerben részt vevő szabályozott szervezetek a másik rendszerben kiadott kibocsátási egységeket a megfeleléshez.

9. táblázat: Megfeleléshez felhasznált egységek az uniós kibocsátásiegység-forgalmi jegyzékben

Helyhez kötött létesítmények	Ingyenes kiosztás és árverés útján történő értékesítés	Hitelesített kibocsátások	Leadott egységek	Az EU ETS kibocsátási egységei		A svájci ETS kibocsátási egységei	
				Általános	Légi közlekedés	Általános	Légi közlekedés
				1 128 900 293	1 335 460 461	1 332 192 792	1 323 252 959
Teljes összeg %-a				99,3 %	0,6 %	0,03 %	0,005 %
Légijármű-üzemeltetők	Ingyenes kiosztás (a svájci ETS-szel együtt) és árverés útján történő értékesítés	Hitelesített kibocsátás (a svájci ETS keretében is)	Leadott egységek	Az EU ETS kibocsátási egységei		A svájci ETS kibocsátási egységei	
				Általános	Légi közlekedés	Általános	Légi közlekedés
				28 223 342	27 944 486	28 007 345	7 677 636
Teljes összeg %-a				27,4 %	71,1 %	0,002 %	1,5 %

10. táblázat: Megfeleléshez felhasznált egységek a svájci kibocsátás-forgalmi jegyzékben

Helyhez kötött létesítmények	Ingyenes kiosztás és árverés útján történő értékesítés	Hitelesített kibocsátások	Leadott egységek	Az EU ETS kibocsátási egységei		A svájci ETS kibocsátási egységei	
				Általános	Légi közlekedés	Általános	Légi közlekedés
				4 611 126	4 904 027	4 858 105	398 715
Teljes összeg %-a				8,2 %	–	91,3 %	0,5 %
Légijármű-üzemeltetők (Svájc által kezelt)	Ingyenes kiosztás (az EU ETS-szel együtt) és árverés útján történő értékesítés	Hitelesített kibocsátás (az EU ETS keretében is)	Leadott egységek	Az EU ETS kibocsátási egységei		A svájci ETS kibocsátási egységei	
				Általános	Légi közlekedés	Általános	Légi közlekedés

	1 055 137	762 540	762 540	302	279 336	0	482 902
	Teljes összeg %-a			0,04 %	36,6 %	–	63,3 %

Összességében véve az EU ETS-ben részt vevő szabályozott szervezetek (helyhez kötött létesítmények és légi jármű-üzemeltetők egyaránt) a svájci ETS keretében kiadott 887 991 kibocsátási egységet vettek igénybe a megfeleléshez 2021-ben. Ez közel 246 000 kibocsátási egységgel több, mint 2020-ban, ami több mint 38 %-os növekedést jelent a kapcsolat által nyújtott rugalmassági mechanizmus igénybevételében. Ez annak ellenére alakult így, hogy az uniós légi jármű-üzemeltetők relatív értelemben kevesebbet vettek igénybe a svájci ETS keretében kiadott légi közlekedési kibocsátási egységekből (2021-ben 1,5 %-ot, szemben a 2020. évi 2,3 %-kal).

A helyhez kötött uniós létesítmények a szabályozási rendelkezésekkel összhangban először 2021-ben vehetik igénybe a svájci ETS légi közlekedési kibocsátási egységeket a megfeleléshez¹⁰⁰. Az EU ETS és a svájci ETS közötti kapcsolat ismertségének és elfogadottságának növekedését jól mutatja, hogy a helyhez kötött létesítmények egyre nagyobb mértékben használják fel a svájci általános célú kibocsátási egységeket: az általuk igénybe vett egységek száma nulláról 396 422-re nőtt. A svájci ETS keretében kiadott általános célú kibocsátási egységek aránya relatív értelemben nem érte el az EU ETS-ben 2021-ben leadott összes egység 0,03 %-át. Azonban beszédesebb, hogy ez az abban az évben ingyenesen kiosztott és árverésre bocsátott összes svájci általános célú kibocsátási egység 8,6 %-át tette ki.

A svájci ETS-ben a helyhez kötött létesítmények az EU ETS általános célú kibocsátási egységeinek hasonló hányadát használták fel a megfeleléshez 2021-ben (8,2 %). Ez jelentős növekedés a 2020. évi 0,19 %-hoz képest. Ez szintén az összekapcsolt szén-dioxid-piacok által kínált rugalmassági mechanizmus növekvő ismertségének tudható be. A svájci ETS-ben a helyhez kötött létesítmények légi közlekedési kibocsátási egységek is felhasználhattak a megfeleléshez 2021-ben. Azonban csak a nemzeti rendszerben kiadott légi közlekedési kibocsátási egységeket vették igénybe.

A 11. táblázat összefoglalja a 2020 óta az EU ETS és a svájci ETS között a közvetlen kapcsolaton keresztül áthelyezett (általános és légi közlekedési) kibocsátási egységek összesített mennyiségét. A mérleg 3 269 kibocsátási egység kiáramlását mutatja az EU ETS-ből a svájci rendszerbe. Mindazonáltal megjegyzendő, hogy a számadatok ugyanazon kibocsátási egységek visszahelyezését is tartalmazhatják.

11. táblázat: Az EU ETS és a svájci ETS között 2020–2021-ben áthelyezett kibocsátási egységek

Tárgyév		2020	2021	Összesen
Kibocsátási egységek áthelyezése az EU ETS és a svájci ETS között	Az EU ETS-ből a svájci rendszerbe	475 679	1 051 360	1 527 039
	A svájci rendszerből az EU ETS-be	0	1 523 770	1 523 770

¹⁰⁰ Az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv 12. cikkének (3) bekezdése szerint.

8. EU ETS az energiahatékonysági irányelv összefüggésében¹⁰¹

Az EU ETS az uniós energiapolitika – ezen belül az energiahatékonysági irányelv¹⁰² – tágabb keretei között működik. Az irányelv energiamegtakarítás elérésére irányul azáltal, hogy célkitűzéseket és kötelezettségeket ír elő tagállamok és a vállalkozások számára. Ezáltal az EU ETS szén-dioxid-árjelzése és az e célból végrehajtott szakpolitikai intézkedések és fellépések kölcsönösen kihathatnak egymásra.

Az energiahatékonysági irányelv 7. cikke előírja a tagállamok számára, hogy indikatív nemzeti célkitűzéseikkel összhangban vezessenek be szakpolitikai intézkedéseket az energiamegtakarítás elérése érdekében¹⁰³. A tagállamok többsége beszámolt a 7. cikk szerinti energiamegtakarítási célkitűzések elérése érdekében a 2021 és 2030 közötti kötelezettségi időszakra tervezett intézkedéseiről. Az európai zöld megállapodás végrehajtását célzó szakpolitikai csomag részeként az energiahatékonysági irányelv átdolgozásával a Bizottság javaslatot tett az átfogó energiahatékonysági célkitűzések és az éves energiamegtakarítási kötelezettség növelésére. A javaslatról folytatott tárgyalások jelenleg is zajlanak.

Ezenkívül az energiahatékonysági irányelv 8. cikke támogatja költséghatékony energiahatékonysági intézkedések meghozatalát a nagyvállalatoknál, köztük az EU ETS hatálya alá tartozó egyes létesítményekben is. Kötelesek négyévente energetikai auditot végezni, vagy tanúsított energia- vagy környezetgazdálkodási rendszert használni. Ezek az eszközök az energiaveszteség meghatározásában, az energiamegtakarítási potenciál megbecsülésében és az energiafogyasztás csökkentését célzó költséghatékony intézkedések meghozatalában segítenek.

Az EU ETS szén-dioxid-árjelzése beépül az energiahatékonysági vonatkozású beruházások és intézkedések értékelésébe a szabályozott ágazatokban. A tagállamok emellett az EU ETS keretében árverésből származó bevételt energiahatékonysági fejlesztésekre is fordítja. 2021-ben tizenhét tagállam¹⁰⁴ jelentette, hogy ezt a bevételt energiahatékonysági vonatkozású projektek finanszírozására használta. Voltak közöttük épületek hőszigetelésének korszerűsítésére (ezen belül alacsonyabb jövedelmű háztartások támogatására),

¹⁰¹ Az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv módosításáról szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/2002 európai parlamenti és tanácsi irányelv ([HL L 328.](#), 2018.12.21., 210. o.) 24. cikke, valamint az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK, a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. december 11-i (EU) 2018/1999 európai parlamenti és tanácsi rendelet ([HL L 328.](#), 2018.12.21., 1. o.) 29. és 35. cikke alapján.

¹⁰² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2002 irányelve (2018. december 11.) az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv módosításáról ([HL L 328.](#), 2018.12.21., 210. o.).

¹⁰³ A fentiek szerint, az (EU) 2018/2002 irányelv 3. cikke.

¹⁰⁴ A tizenhét tagállam Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Németország, Olaszország, Románia, Szlovákia és Szlovénia volt.

energiahatékonysági tanácsadásra, valamint az energiafogyasztás csökkentését célzó kutatásra és fejlesztésre irányuló beruházások. Az ETS-ből származó, 2021. évi bevételből összesen 2,5 milliárd EUR-t fordítottak energiahatékonysági vonatkozású beruházások finanszírozására.

9. Következtetések és kilátások

2021-ben az energia iránti kereslet a Covid19-világjárvány hatásaiból való fokozatos felépülés következtében nőtt, a fosszilis tüzelőanyagok ára pedig emelkedett az európai piacokon. Az EU ETS továbbra is megfelelően működött, és hozzájárult az EU éghajlatvédelmi törekvéseinek megvalósulásához.

Noha az EU ETS hatálya alá tartozó kibocsátás 2021-ben nőtt, még mindig elmaradt a világjárvány előtt, 2019-ben tapasztalt szintektől. A növekedés összefüggésben állt a Covid19-világjárvány utáni fokozatos gazdasági helyreállítással. A helyhez kötött létesítmények kibocsátása 6,6 %-kal magasabb volt, mint 2020-ban, de 5,6 %-kal alacsonyabb, mint 2019-ben. A villamosenergia- és hőtermelésből származó kibocsátás is nőtt, ami a fosszilis tüzelőanyagok árának emelkedése miatt a földgázhasználatról a szénre való visszaállásnak tudható be. 2021-ben a légi közlekedésből származó kibocsátás megközelítőleg 30 %-kal magasabb volt, mint 2020-ban, de 50 %-kal alacsonyabb, mint 2019-ben.

Mindazonáltal a feketekőszénből származó fosszilis kibocsátás részaránya a helyhez kötött létesítményeknél nőtt, míg a lignit és a földgáz részaránya egyaránt csökkent a magasabb földgázárak hatására. Az energiaválságra válaszul a Bizottság előterjesztette a REPowerEU tervet. Kiáll a tiszta energiára való átállás felgyorsítása mellett, egyúttal a csomag keretében a vonatkozó éghajlat- és energiapolitikák folyamatban lévő felülvizsgálatára épít az európai zöld megállapodás végrehajtása érdekében.

A szén-dioxid-ár emelkedése kérdéseket vetett fel azzal kapcsolatban, hogy nem folyik-e túlzott spekuláció az uniós szén-dioxid-piacon. Az Európai Értékpapírpiacon Hatóság (ESMA) a piacról és annak viselkedéséről készített átfogó elemzésben foglalkozott ezekkel az aggályokkal, és megállapította, hogy az irányadó árak összhangban vannak a piaci fundamentumokkal.

Ugyanakkor a 2021. évi magasabb szén-dioxid-árból nagyobb bevétel folyt be árverés útján a tagállamokhoz: közel kétszerese volt a 2020. évi bevételnek. 2021-ben a tagállamok átlagosan 19 milliárd EUR-t fordítottak az árverésből származó bevételből éghajlati és energetikai vonatkozású fellépésre. A tagállamok emellett az energiaválság hatásainak tompítására is felhasználták ezeket a forrásokat. Közép- és hosszú távon ezekből a forrásokból támogatható a tiszta energiára való átállást célzó beruházások, ezáltal pedig javítható az energiahatékonyság, és növelhető a megújuló energia használata, egyúttal pedig nemcsak a kibocsátás, de a tagállamok fosszilis tüzelőanyagoktól és azok behozatalától való függése is visszaszorítható.

Ezzel egyidejűleg folyamatban van az EU ETS felülvizsgálata: jelenleg tárgyalások zajlanak az Európai Parlament és a Tanács között. A rendszer 2030-ra várhatóan ambiciózusabb kibocsátáscsökkentést ár el az európai klímarendelemben meghatározott uniós éghajlatpolitikai célkitűzésekkel összhangban.